

בס"ד

מבוא וסיכום
ללימוד המאמר השבועי
מתוך הספה"ק

אמרי מנחם

פרשת בשלח [א]

התיצבו וראו את ישועת ה' - למעלה מדרך הטבע

לקראת שבת לכו ונלכה

שאלות וחידודים בפרשה

פתחי אמרי מנחם

יוצא לאור ע"י מרכז חסידי אלכסנדר בארה"ק
לעידוד הלימוד השבועי העולמי ולימוד חומש ורש"י
שנתקן בהוראתו ובהדרכתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לזכר

ולטו"ג מייסד

שושלת הקודש

כ"ק מרן רבינו

אדמו"ר הזקן

השרה מאלכסנדר

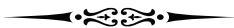
זצוקללה"ה זי"ע

נלב"ע י"ד שבט תרנ"ד

פטרון פרשת בשלה

ידידנו הנכבד והנעלה
הרה"צ רבי אליעזר דוד לייפער שליט"א
אדמו"ר מטעמשוואר ב"פ
נכד ב"ק מרן אדמו"ר ה'אמרי מנחם' זי"ע

לכבוד השמחה במעונו
בנישואי בנו החתן החשוב המופלג בתוי"ש
הרב משולם זלמן שליט"א
עב"ג הכלה המהוללה תחי'
למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

יזכו לבנות בית נאמן בישראל לבנין עדי עד
ולתפארת כרם בית ה'

תוכן הקונטרס

- ה לקראת שבת בשלח לכו ונלכה.....ה
- יג הלימוד השבועי - בשלח אות א.....יג
- מבוא למאמר / תוכן המאמר / אמרי מנחם / ביאורים / סיכום / הוראה למעשה
- כה חומש ורש"י בפרשת השבוע שאלות ותשובות / היכן מצינו.....כה
- לא פתחי אמרי מנחם מפתח כל נושאי ומאמרי הפרשה מרבינו זי"ע.....לא

אגרת קודש ששלח כ"ק מרן רבינו הזקן זי"ע, אל הרה"ק רבי הלל מקאלאמי זצ"ל
וכבר הורה כ"ק מרן אדמו"ר ה'אמרי מנחם' זי"ע
ללמוד בכל יום מכתב קודש זה שהוא מסוגל להכנעה
מוזבא בזאת לרגל יומא דהילולא קדישא י"ד שבט
עמ' לט

התורה והברכה

לכל המסייעים בהוצאת קונטרס זה
ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מן השמים

לתגובות והערות [ולהצטרפות לרשימת התפוצה]

imreimenachemgmail.com

כמו"כ ניתן להשתתף בהוצאות הגיליונות הבאים בכתובת הנ"ל

הלימוד לשבוע הבא:

יתרו אות ג

הנושא: דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום - התורה
כולה שלום ואני נותנה לאומה שהיא אוחות בשלום.

ברצוני לבקש, כאשר לאחרונה הושלמה הדפסת ספרו של כ"ק אדמו"ר זצלה"ה
זי"ע, ספר הק' אמרי מנחם, ומפרסמים בכל שבוע מאמר אחד "א לייכטער שטיקל
ש'העולם' לומד בצוותא חדא, אבקש בזאת מה'עולם' כאן שייצטרפו ללימוד זה, וזה
יהיה לנחת רוח לאדמו"ר זצלה"ה שהיתה בקשתו להדפיס את הספר כדי "אז יודן
זאלן לערנען אין דעם" "און דאס וועט זיין אונזער התחברות והתקשרות וייטער".

דברי פרידה מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במצ"ש התאחדות בארה"ב, סיון תשנ"ז

לעשות רצון צדיק

הלימוד השבועי העולמי

בספח"ק

אמרי מנחם

"בעהט איך למעשה יעדער איינער פון אונז
זאל נעמען כאטש איינמאל א וואך קובע זיין א
שיעור און דעם ספר..." (בקשתי שכל אחד
מאתנו יקבע שיעור ללמוד בזה הספר לכל
הפחות פעם אחת בשבוע).

מתוך דא"ח מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במעמד סיום השלמת הספר - י"ז אדר תשע"ז

לקראת שבת בשלח - שירה לכו ונלכה

הכנה לשבת קודש במשנת החסידות ורבוה"ק זי"ע

וסימנך "יד אמונה".

בסוף כל פרשה נדפס בחומשים סימן על מנין הפסוקים שיש בפרשה, הסימן שיש בפרשת בשלח הוא "י"ד אמונה" (סך 116 פסוקים), פרשת בשלח הוא פרשה מיוחדת בתורה שכוללת בתוכה כמעט את כל יסודות היהדות, דאס גאנצע אידישקייט ליגט אין דעם פרשה! קריעת ים סוף ושירת הים וירידת המן, שמירת שבת ומלחמת עמלק, ובתוך כל אלו אנו לומדים את יסודות האמונה ובטחון, תורה, תפילה, שבת - עם הכנה לשבת, עבודת ה', מסי"נ להשי"ת ולתורתו, התבטלות להשי"ת ולצדיקי הדור, קדושה וטהרה, ועוד ועוד, דיו אילו ימי וקני כל חורשתא, אין אנו מספיקים ללמוד ולכתוב את כל הנלמד מפרשתא דא ... אילו נתן לנו הקב"ה את פ' בשלח לכל השנה דיינו...הרי כל התורה כולה היא אמונה, ככתוב: כל מצוותיך אמונה, וכאמרם ז"ל: בא חבקוק והעמידן על אחת; 'צדיק באמונתו יחיה', פרשת בשלח מתחילתה ועד סופה איז איין שטיק אמונה, ולא זו בלבד, אלא היא יד האמונה, פרשה זו נותנת את היד לכל עניני האמונה.

זה כלל גדול בתורה, שכאשר יש פרשה או נושא או סוגיא המורכבת מכל כך הרבה נושאים, יש - וחייבים למצוא את המכנה המשותף לכל הענין, בפרט כאשר כל הנחלים הולכים אל הים - כל הנושאים מביאים לנושא אחד והוא האמונה, בכחינת בא חבקוק והעמידן על אחת!. ובמאמר השבועי העולמי מכ"ק רבינו הגדול 'אמרי מנחם' זי"ע הנלמד בין כל אנ"ש די בכל אתר ואתר שיחיו לאיוושו"ט, מבאר רבינו במאמרו הק' את יסוד היסודות של האמונה, את הכח המיוחד שיש לישראל בכח התורה בזה שהקב"ה מתנהג עמם למעלה מדרך הטבע, וכפי שמבואר באריכות בביאורים מדברי רבינו זי"ע בכמה מקומות, שזהו יסוד היסודות באמונה, להאמין שאין שום חילוק בין הטבע ובין למעלה מדרך הטבע, כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד - אין עוד שום מציאות בעולם זולת מציאות הבורא ית"ש, בהא נחתינן ובהא סלקינן, זהו ההוראה הנלמדת מהפסוק הראשון בפרשה כדברי דעת זקנים מבעלי התוספות על הפסוק: ולא נחם אלקים דרך ארץ - בדרך כל הארץ --- בדרך הטבע, אלא למעלה מדרך הטבע, וזהו גם ההוראה מהפסוק האחרון בפרשה, בענין מלחמת עמלק: כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדור דור, וכפי שמבאר רבינו זי"ע (אות יא, והובא בביאורים אות ו) על פי דברי האריז"ל שעיקר המלחמה של עמלק הוא על אמונה היש ה' בקרבנו אם אין', ועל זה הרים משה את ידיו לגבור על עמלק, כי ידים מורה על חסד וגבורה כנודע שהם מז' תחתונות, ז' ימי הבנין, שהוא הטבע, ובלשונו הטהור:

זה עבודת האדם, להגביה ולהעלות את בחי' הטבע, שעליו מורים הידים, נגד חב"ד שהם מג' ראשונות, שלמעלה מימי הבנין ומעל הטבע, לידע שגם הטבע הוא מהשי"ת כמו הלמעלה מדרך

הטבע, ושגם שמה מופיע אורו והשגחתו ית', כי אין שום מציאות זולת מציאותו ית'ש, וזהו 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל', דמשה רבינו ע"ה היה כללות ישראל, וכאשר היה ביכולתו של משה להרים ידו, היה זה מחמת התגברות ישראל באמונת אין עוד מלבדו, שהיו מאמינים אמונת אומן שכוחו והשגחתו נמצא בתוך הטבע בה במדה שהוא נמצא מעל הטבע, בבחי' שאו ידיכם קודש, וע"י זה היה להם התגברות על עמלק שהיה חפצו ומגמתו לכפור ולהטיל ספיקות באמונה זו. וזהו 'ויהי ידיו אמונה', שבכח האמונה היו ישראל מגביהים הידים שהוא הטבע, להתודע ולהגלות שאף בו נמצא כוחו ית', וע"י כן היה משה יכול להרים את ידו, ואז גבר ישראל, עכלה"ק.

ולא רק התחלת וסיום הפרשה הם יסודי האמונה, אלא אף גם כל מה שנאמר בתווך - בתוך כל הפרשה כולה, הכל באשר לכל סובב סביב האמונה, ובכך שאו "ידיכם" קודש וברכו את ה' --- ללמוד ולהבין את כל פסוקי יד האמונה, אשר ברחובות נחלי האמונה שבפרשת בשלח, מים עמוקים ידלם איש תבונה, ותוצאותיה חמישים שערי בינה, אמונים נוצר ה'.

תנו שבח ושירה לקל אשר שבת ברא - שבת שירה.

כאמור הפרשה כוללת נושאים רבים ומגוונים, כאשר הצד השווה שבהם הוא ענין האמונה, ברם יש עוד דבר מיוחד בפרשה זו, שמכח הפרשה ניתן לשבת זו שם מיוחד בשם "ש-ב-ת ש-י-ר-ה...!", ובאמת כל שבת ראוי להיקרא שבת שירה, שהרי זהו אחד העבודות המיוחדות שיש לכל ישראל בשבת, לתת שבח ושירה לקל אשר שבת ברא... ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת, וכפירושו של הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפסא זי"ע שיום השביעי קורא לכל אחד ואחד מישראל ואומר לו לשיר לכבוד השבת, זינגט א גיזאנג לכבוד שבת... וללא שהשבת מצווה אותנו על זה, מי היה מעיז לפתוח את פיו לשיר ולרנן לפני השי"ת, ורק מכח הציוי של השבת --- ל-פ-י-כ-ך יפארו וישבחו לקל 'כל יצוריו'!!! לא משנה מי הוא זה ואיזה הוא האיש ובאיזה מצב הוא נמצא, כ-ל י-צ-ו-ר-י-ו ללא יוצא מן הכלל כ-ו-ל-ם! מוזמנים ומצווים לשיר את שירת השבת --- שירת האמונה... ואכן ישראל מצווים ועושים, ולכן כולם פותחים את פיהם בשירה ובזמרה, ומשבחין ומפארים, הכל יודוך, והכל ישבחוך, והכל יאמרו אין קדוש כה', הכל ירוממוך סלה יוצר הכל...

ישמחו במלכותך שומרי שבת.

מה רבו גוויי השבת שבה מתייחדים כנסת ישראל עם הקב"ה, ושלושה מעידים זה על זה, הקב"ה והשבת וכנסת ישראל, ומתוך 'אוצר השבת' גדלה ענין אחד שראוי ביותר להתבונן לעומקה ולרחבה של סוגיא זו, ולהתעלות טפחיים מעל מעל הארץ בעבודה זו, והיא הסוגיא של ש מ י ר ת ה ש ב ת...!. כפשוטה - וכמדרשה, בקטן החל ובגדול כילה, נתחיל בשמירת שבת כפשוטה... וייל ס איז גארנישט אזוי פשוט...!

מעשה נורא המסמר שערות ראש התפרסם בהשגחה פרטית לפני שנים רבות במדינת פלורידה בארה"ב, רב חשוב מסר שם שיעור יום יום לפני קהל שומעי לקחו, שנמנו עליו גם כמה קשישים. פעם באמצע השיעור סיפר להם עובדה ששמע על ה'חפץ חיים' זי"ע; בחור אחד היה בשיבה, שסטה מן הדרך עד כדי חילול שבת רח"ל, ועמדו להרחיקו מן השיבה. ה'חפץ חיים' ביקש לקרוא לבחור שיכנס לחדרו. הבחור נכנס אליו ושהה שם בדלתיים סגורות זמן מה, כשיצא הלה מאת ה'חפץ חיים' נהפך משהו בקרבו ומאז חזר למוטב ולשמור את השבת כהלכתה.

אמר הרב, מה שקרה שם בפנים לא ידוע לאף אחד, ברם מעובדה זו רואים את גודל השפעתו הנפלאה של קדוש ישראל זה, להחזיר נשמה תועה לדרך הישר, תוך כדי פגישה קצרה... בזה סיים את הסיפור.

אבל בעצם הסיפור לא הסתיים, כאן רק התחיל הסיפור!...

לאחר השיעור ניגש אחד מזקני החבורה אל הרב בחזל ורעדה, כשכולו אחוז התרגשות עצומה... ולתדהמת כל מי שהיה נוכח שם, הכריז הזקן שהוא היה אותו הבחור המדובר!... ואמנם האיש ההוא גילה והשלים לרב ולכל הנוכחים את שאר הפרטים החסרים בסיפור.

וכן סיפר אותו זקן תלמיד ישיבת ראדין, על כניסתו אל הקודש פנימה אל החפץ חיים זי"ע. הכהן הגדול לא גער בו אז ולא הטיף לו מוסר, אלא אחז אז בידו בחום במשך כמה רגעים ארוכים. מעיניו הקדושות זלגו דמעות רותחות שנטפו, וצרבו את ידו. ומפיו המשומר בכל מיני טהרה, יצאו המלים ללא הרף: **שבת! שבת! שבת!...**

"זה היה הכל. ומשם יצאתי איש חדש, בנשמה מחודשת בקדושת השבת, וכך חזרתי למקור מחצבתי ונשאתי יהודי בן תורה ושומר תורה ומצוות..."

אוי גיוואלד! הלב מתפלץ למשמע הדברים שיצאו מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה -- **שבת! שבת! שבת!** יתכן שבאותה קריאה נכללו משליו המרגשים של ה'חפץ חיים' על שמירת השבת. כפי שהיה מרגלא בפומיה לומר: "**השבת היא לב היהדות!...**" אבר שהנשמה תלויה בו. חולה אנוש ל"ע שמוכהלים אליו רופאים שונים, הראש והראשון שבהם בודק את הלב כדי לדעת אם יש בו עדיין רוח חיים. "**ה-ש-ב-ת-ה-ו-א-ל-ב-א-י-ש-ה-י-ש-ר-א-ל-י-י-י-י!**" שמירת שבת כהלכתה היא רוח החיים של האדם, ככל שחסר בשמירת שבת כך חסר אחוזים של חיים בלב הישראלי, מבלי שבת אין יהדות ואין חיים! (עפ"י חפץ חיים עה"ת פ' כי תשא).

זאת ועוד אחרת! המילים שבת! שבת! שבת! שהתמזגו בדמעות של כאב עמוק, הוכיחו לתלמיד שאכן אירע לו כאן אסון איום מכל איום. וכדברי ה'חפץ חיים' בעצמו (הקדמה למשנ"ב ח"ג) ששבת היא יסוד האמונה ומי שמחללה ח"ו "**נסתלק כל עיקר החיות מנפשו הקדושה וכשהוא חי בעולם הזה, הוא חי רק בנפש הבהמית שלו**". מתוך הבכייה ההיא למד אותו תלמיד לאיזה תהום הגיע. הדמעות זרמו על שפיכת דמים רוחנית, על פיקוח נפש, על כריתת נשמה, על איבוד עצמו לדעת מחיי היהדות. כשהחפץ חיים חזר בפה קדשו מנהמת לבו ובגודל יראתו וטהרתו שלוש פעמים **שבת! שבת! שבת!** שמע אותו התלמיד את הצעקה שחזרה אל נימי לבו עם הדמעות שהרטיבו את לשד עצמותיו: **געוואלד! געוואלד! געוואלד!**, געוואלד פירושו שנעו אמות הסיפים... וכך גם נעו אמות הסיפים של אותו תלמיד...

[אגב נזכיר את דבריו הידועים מה שהביא ב'משנה ברורה בהקדמתו לחלק ג', בשם הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע, שאי אפשר כלל במציאות שינצל מאיסור שבת, אם לא ילמוד כל הדינים על בוריים היטב היטב!]. וכך שנו רבותינו בכרייתא ב'תורת כהנים' (ריש פ' בחוקותי): זכור את יום השבת לקדשו - שתהא שונה בפיק, ואבות הראשונים ז"ל הר"ש והראב"ד שם מפרשים זאת על הלכות שבת. ואחד מן המפרשים הקדמונים בעל "קרבן אהרן" מדגיש שם, שלימוד הלכות שבת צריך להיות בדיבור פה מפורש דווקא! וזה לשון קדשו על "זכור את יום השבת לקדשו: הזכירה אינה אלא הזכרה בפה שתהיה שונה ועוסק בהלכות שבת, כדי שיהיו מצוות שבת יותר נזכרים ונעשים". והחתם סופר

המקדש שבזמן מתנוסס לתפארה, ביום השבת הרי יש לך בית המקדש בלבך, הזיהור שלא יחרב ושלא יוסר מקדש הזמן מלבך והיכנס שם... קענסט אריין גיין אין דיין הארץ - דיין ביהמ"ק... זכור את יום השבת לקדשו! על ידי קיום הפסוקים: **את שבתותי תשמורו ואת מקדשי תיראו... ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם! אך את שבתותי תשמורו! ושמרו בני ישראל את השבת! שמור את יום השבת לקדשו! אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו... חוקותיה במרה (פ' השבוע) נצטוו באזהרה / כהררים בשערה תלויים הלכותיה... שמע היטב את צעקת המשנה ברורה שבכל סעיף קטן בהלכות שבת שנכתבו בדמעות המרטיבים את לשד העצמות, און גידענק; געוואלד! געוואלד! געוואלד! שבת! שבת! שבת!... כל שומר שבת כדת מחללו שכרו הרבה מאד...! ישמחו במלכותך שומרי שבת... השומר שבת הבן עם הבת, לקל ירצו כמנחה על מחבת.**

בלבבי משכן אבנה לו...חלק ב, פנימיות המשכן.

עד כאן עסקנו בשלב הראשון של הקמת משכן השבת באבני השביתה והפרישה בכל רגע ורגע בשבת, מל"ט מלאכות ותולדותיהן וכל מה שאסרו וגדרו חז"ל. ברם! ואמנם, אפריזן עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן, כל זה טוב ויפה, ובלי זה אי אפשר להתחיל כלל בבניית המשכן, אבל עדיין חסר העיקר... עדיין לא הוקם כל ה תוך שבמשכן... הלא עיקר המשכן הוא ת-ו-כ-ו ר-צ-ו-ף א-ה-ב-ה...! דער ליבשאפט פון די הייליגע שבת... כדבריו הקדושים של הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע בפיוטו הרם ונישא: "השבת נועם הנשמות, והשביעי עונג הרוחות ועדן הנפשות, להתעדן באהבתך וביראתך, שבת קודש נפשי חולת אהבתך, שבת קודש נפשות ישראל, בצל כנפיך יחסיזן ירויון מדשן ביתך".

ולמכיר נתתי את הגלעד --- בנערנו ובזקננו נלך.

בסעודת רעוא דרעוין בשבת שעברה דיבר בקדשו כ"ק מרן רבינו שליט"א על ענין קיום המצוות בשמחה ובטוב לבב, והוא על פי מה שכתב הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע בספרו עבודת ישראל (פר' ראה), שבעבודת ה' ישנם שני דרכים זו למעלה מזו, המדרגה הפחותה היא, העובד את השי"ת ומקיים את מצוותיו עם כל פרטיהם ודקדוקיהם, כפי מה שמצווה ולפי המוטל עליו... רק שעושה זאת כמתוך הכרח, ובדרך זה לא יעלה בידו למשוך את לב בניו ובני ביתו...! אכן המדרגה הנעלית בעבודת ה', כאשר עובד את ה' מתוך חיות ואור, ומקיים את מצוותיו בשמחה ובטוב לבב כחג ומועד, ובדרך זה יעלה בידו לכבוש את לב בניו ובני ביתו, הקטנים עם הגדולים, להשפיע עליהם, ולקרב את לבם לאביהם שבשמים מתוך שמחה של מצוה.

והביא לזה מעשה רב ונורא! מקדושת מרן הרבי הזקן מווארקא צללה"ה זי"ע שהיה תמיד עוסק בטובת כלל ישראל ופעם אחת היה צריך לילך לאחד שהיה מפורסם ללמדן גדול, אולם היה מתנגד על חסידים מאד ואודות טובה עבור כלל ישראל, והיה נחוץ הדבר מאד עד שהיה מוכרח לילך אצלו בליל ש"ק עוד קודם קידוש, והיה מונח לפני הלמדן רק "צוויי זעמיל" [שני לחמים קטנים] וגם שתי נרות בלבד דלקו על השולחן, ולא כדרך שכשרי ישראל מכבדים את השבת, וכאשר הלך הרבי מווארקא ממנו אמר למלווהו 'אתה רואה אשר הוא עושה הכל על פי דין, לחם משנה ושתי נרות, ולא יותר משורת הדין, אבל ירא אני שבניו לא יעשו על פי דין, וכן היה רח"ל וכבר אמרו חז"ל (יומא עו.) מדה טובה מרובה.

על פי ביאר את דברי משה רבינו אל פרעה על שאלתו 'מי ומי ההולכים', **בנערנו ובזקננו נלך...** כלומר שכולם כאחד יחד צריכים לצאת למדבר לעבוד את השי"ת, כי מטרתנו ביציאה זו להמשיך את דרכי העבודה גם 'בבננו ובבנותנו', היות **שעיקר עבודתנו היא 'כי חג ה' לנו'**, היינו בשמחה של מצוה, אשר על ידה זוכים להנחיל העבודה הזאת בקרב הצאצאים ובני הבית, ומטעם זה הקדים משה רבינו את הנערים לזקנים.

ורבינו שליט"א אף הורה דרך ועצה נאמנה איך לזכות לשמחה תמידית בעבודת ה': ע"י התבוננות בגדלות ה' שהוא ית' ציווה אותנו על קיום התורה והמצוות, כדברת קדושת בעל ההילולא (במוצש"ק ז' שבט) הרה"ק הרבי רבי דוד'ל מלעלוב זי"ע, רבו של מרן הרבי הזקן מווארקא זי"ע, על הכתוב בחלוקת ארץ ישראל (דברים ג, טו) ולמכיר נתתי את הגלעד, בלשונו הסהור, "פאר וואָהר די תורה שטייט נישט געפינטעלט, מ'זאל קענען דארשענען די תורה ווי מ'דארף, זאג איך, וְלִמְכִיר צו דער וואס דערקענט דעם אייבישטער, נתתי את הגיל עד - האב איך געגעבען א אייביגע שמחה" [באמת ניתנו תיבות התורה בלא נקודות, בכדי שיוכלו לדורשם כפי הצורך, ואני מפרש וְלִמְכִיר - למי שמכיר את ה', נתתי את הגיל עד שמחה תמידית] (ע"י מרום הרים, נצוצי זהר פר' דברים).

וסיים את דברות קדשו בלימוד מזה עבור כולנו, שכאשר נשמור ונצפה לכל מצוה ומצוה, מתוך חשק ותשוקה אמיתית, יהא באפשרותנו לקרב את בני ביתנו ולחנך את צאצאנו לעבודת ה' כראוי.

אוי, גיוואלדיג... כמה קורסים והדרכות והנחיות חינוך למיניהם הכניס רבינו שליט"א בכלל אחד גדול אחד בתורה בנערנו ובזקננו נלך --- הנערים יתחברו עם הזקנים יחד וילכו בעקבותיהם, כאשר הזקנים ישכילו להחזיר בכל מצוה ומצוה את האושר והזכיה הגדולה להיות מכיר את ה', ובגיל עד לעשות את המצוות באופן של "כי-ה-ה-ש-ם-ל-נ-ו...!" אה! ס'איז א פריילעכע און א לוסטיגע יום טוב.

מנוחה ושמחה אור ליהודים יום שבתון יום מחמדים.

אם הדברים אמורים בכל המצוות, על אחת כמה וכמה כפולה ומכופלת מצוות השבת כמאמר חז"ל: וביום שמחתכם אלו השבת, וסיום הפסוק הוא: והיו לכם לזכרון, אם רוצים שהשבתות שלנו ישארו לבנינו אחרינו לזכרון תמיד, צריכים להיות השבתות שלנו יום שמחתנו ויום מחמדינו, בפרט כאשר אין לנו את בנין המקש במקום - בירושלים שהיתה כלילת יופי משוש כל הארץ, אזי המקדש בזמן - אלו השבתות, כמה כלילת יופי צריך להכניס בהם, אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל, המצפים שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, וואס טוט מען ביז די ישועה וועט קומען, מה עושים בנתיים? **ביום השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן נחילאל...** געוואלד! געוואלד! געוואלד! **שבת, שבת, שבת,** לא די בזעמליך ושתי נרות דולקות... כל השבת כולה מבואר ועד צאתו, ואף הרבה קודם ומעבר לשבת, צריך להיות הבית ערוך ומסודר רוחנית וגשמית! באופן של כלילת יופי, כל חלק מהשבת צריך להיות פאייר'דיג בשלהבת אש השבת, שלהבת של 'אכסוף נועם שבת' העולה מאליה, והיא משוש כל הבית ויושביה...! ובאופן כזה ובצירוף של 'אל הנער הזה התפללתי...!' (כפי שלמדנו בלימוד דף היומי של השבוע), לשפוך תפילות בעושר הן בהדלקת הנרות [שאז הוא זמן גורא ומיוחד לזה... ולא בכדי מנסה היצה"ר בכל כוחו להפריע לזה...] וכן להזכירם בכל תפילה ותפילה, אזי יש - וצריך לקוות וליהל שאכן נזכה בס"ד לברכת הבנים שזקנים עם נערים יהללו את שם ה'.

דברים נוראים בענין זה אמר הרה"ק מהרי"ד מבלז זי"ע בפרשת השבוע: כשהוא מקדים לשאול, על מה שאמרו חז"ל שלא היה לנשים חלק בחטא העגל, ושאל מנין היה להם את הכח לעמוד מול הגל העכור שהיה אז, ולהתנגד בכל תוקף לבעליהם להשתתף בחטא נורא זה? מנין הכח הזה?

והתשובה אשר השיב על זה הוא נורא נוראות, תסמר שערות ראש... בחטא העגל כתוב שכאשר ראה משה את המחולות סביב העגל השליך את הלוחות מידו ושברם לעיני כל ישראל, מחולות העגל היתה הדיוטא התחנתנה של החטא [ואכמ"ל], אבל אצל הנשים נאמר בפרשתן, לאחר שעברו את ים סוף בשידוד המערכות, "ותקח מרים הנביאה את התוף בידה, ותצאנה כל הנשים אחריה בתופים ו-ב-מ-ח-ו-ל-ל-ו-ת-..." כלל ישראל אמרו שירה אבל בלי מחולות, ואילו הנשים אמרו שירה עם מחולות, וזה כל החילוק ביניהם, וכך אמר בלשון קדשו: **דארט ווי ס' איז דא מחולות בקדושה זוכט מען נישט און מ' דארף נישט מחולות פון סטרא אחרא...** טייערע ברידער! עשו אזנכם כאפרכסת לשמוע את דבר ה': במקום שיש מחולות בקדושה לא מחפשים ולא צריכים את המחולות של הסט"א. ובל נשכח שמדובר בדור דעה שאמרו את השירה ברוח הקודש... אבל בלי תופים ומחולות [אין לנו שום השגה בהם וכל זה רק לשבר את האוזן ללמוד מהם מה ששייך לנו...]. אם השבתות שלנו בכלל ושולחן השבת בפרט [וכן בכל דבר מצוה] יהיו אצלנו בתופים ובמחולות, כבר הזכרנו בעבר על אחד מגדולי הדור זצ"ל שהעיד נאמנה על הפסד הדורות רק בגלל ששולחן השבת לא היתה אצלו בתופים ובמחולות, בכלילת יופי משוש כל הארץ... למרות שהיתה שמירתה כהלכתה בכל דקדוקיה ופרטותיה!.

הנה לפנינו שני מעשיות הממחישות את הדברים לטוב ולמוטב, ונתחיל בגנות ונסיים בשבח:

בספר דעת משה להגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל מובא שאלה כואבת וצורכת עד מאד ששלח לו אחד על אודות בניו שיצאו לתרבות רעה ונהיו מחללי שבת רח"ל, בעיקר כאב לו מדוע נכשלו בניו בדבר שהוא נצטער על זה, מדובר על תקופה שלפני שישים שנה ויותר, כאשר שמירת שבת בארה"ב היתה מסירות נפש בפועל ממש, כל שבוע הפסידו שומרי השבת את מקור מחייתם ופרנסתם, ועד שהצליחו בקושי למצוא מקור חדש שוב הפסידו את זה בשמירת השבת הראשונה שלאחריה. השואל הזה היה גם אחד מאותם שמסרו נפשם על קדושת השבת, והוא מתאר לרבי משה במכתבו איך שבכל יום שני היה חוזר לביתו עם עוד מכתב פיטורים, וכולם קיבלו את פניו בבכיות ובשאלה של 'זכי תאמרו מה נאכל', והוא משיב להם: אין מה לעשות חייבים למסור את הנפש בשביל השבת... ואיך יתכן א"כ שלא עמדה לו זכות השבת להצלת בניו?

השיב לו הגר"מ זצ"ל, היא הנותנת! כאשר מוסרים את הנפש בשביל השבת בככיות ובאין ברירה, ובצער קודר, אזי אמנם שכרו הרבה מאד לעולם הבא, אבל את הילדים אי אפשר למשוך ככה ואי אפשר להנחיל להם את השבת רק על ידי שמחת השבת, אילו היית מגיע כל שבוע בשמחה ובצהלה על שזכית במתנת שמים להפסיד עוד עבודה בשביל קדושת השבת, והייתי מקריץ את השמחה לא פחות מהשמחה שהיה לך כאשר קנית את הבית שלך למרות המכנתא הגדולה שלקחת עליה, או אז היית זוכה שגם בניך היו רוצים חיים מאושרים ושמחים כמו שראו בבית, עכ"ד, נורא נוראות...

ולאירך גיסא.

איש חסיד היה בדטרויט שבארה"ב יקר רוח בשם ר' נחמיה איזבי זצ"ל. גם הוא זכה להימנות על שומרי משמרת השבת במסיוני. וגם הוא זכה לקבל כל שבוע מכתב פיטורים במקום עבודה אחר. בניו ידעו שהוא יוצא ביום שני לעבודה וחוזר תוך זמן קצר מאד עם ה"פתק הוורוד", מכתב הפיטורין, ואז יוצאים כל בני הבית בריקודי מחולות ובשבח ושירה לקל אשר שבת ברא --- שרו בשמחה: **י-ש-מ-ח-ו ב-מ-ל-כ-ו-ת-ך ש-ו-מ-ר-י ש-ב-ת...** על זכייה זו לעמוד בנסיון, כל שבוע ...

בזה עדיין לא הסתיים הסיפור, הוא אסף את כל הפתקים למשמרת, ולפני חג הסוכות תלה היהודי את כולם בסוכה לנוי ולהידור... וכמאמר הכתוב בפרשה: 'זה א-לי ואנוהו' וכדרשת חז"ל: התנאה לפניו במצוות, הוא התנאה והתנשא בהם. הפתקים העניקו לו שמחה יתירה כל כך, עד שרצה להדר בהם את סוכתו... ואמנם יהודי זה לא היה צריך ב"ה לשלוח שאלות לרבי משה, הוא זכה להקים את אחת המשפחות המפוארות ביותר בישראל, וביניהם גאונים גדולים ומשפיעים בעלי קומה. **אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה!**

בשירה מנלן.

מהיכן שואבים את הכוחות לשירת השבת ולשמחת השבת, שיהיה שולחן השבת משובש כל הארץ, שלא יצטרכו בנינו לתופים ומחולות של הרחוב רח"ל? **מ-ש-ב-ת ש-י-ר-ה-!!!**

מתנה טובה יש לו להקב"ה בבית גנזיו ו"שבת שירה שמה". והקב"ה מבקש: לך והודיעם, **שידע כל אחד את גודל ועוצם הכח שהקב"ה נותן לו בכל השבתות בכלל, ובשבת זו - שבת שירה בפרט!** ולמכיר - את כח העצום של 'שבת שירה', נתתי גיל עד... כמבואר בספרים הקדושים ששבת שירה מיניה מתברכין כל השבתות, **"משבת זו שואבים את הכח ורוח לכל השבתות לתת שבח ושירה לא-ל אשר שבת ברא...!"** וכמו שמועדי ה' מקראי קודש הנקראים שלשה רגלים, כי הם הרגלים שעליהם עומד כל השנה, פסח הוא רגל האמונה, שבועות רגל התורה, סוכות רגל השמחה, וממועדים אלו שואבים את הכח לכל השנה. כמו כן הוא "שבת שירה" רגל השירה של השנה, מכח הקריאה שמעוררת את הזמן נשפע בשבת זו שפע השירה לכל השנה, מכח שבת זו נוכל לשיר כל השנה בכלל, ובכל השבתות בפרט, וזה חלק מהס"ד שנזכר ללכת בנערנו ובזקננו כי חג ה' לנו...!

אה! כמה שבח יקר וגדולה וכבוד צריך ליתן בשבת זו, הלא שבת זו היא תמצית השירה של כל השנה - געוואלדיג!!! על זאת שבחו אהובים ורוממו לקל ונתנו ידיים זמירות שירות ותשבחות לקל אשר שבת ברא.

גוט שבת גוט שבת.

שבת שלום ומבורך.

שבת של שומרי מצוותיה ינחלו ליום שכולו שבת.

שבת של שישו ושמהו ביום השבת לקל אשר שבת שירה לנו ברא.

שבת של כלילת יופי להתנאות במצוות ובמשוש של בנערנו ובזקננו כי חג השם לנו.

בתוך הים ביבשה --- ביבשה בתוך הים.

מאמר הנשגב הנפלא מכ"ק מרן רבינו ה'אמרי מנחם' זי"ע הוא מאמר על מהותם של ישראל הנקראים קרוביו של הקב"ה ושאר בשר הם לו, רבינו מבאר בו איך ובמה נעשים ישראל קרובים להקב"ה, ומה המשמעות של קירבה זו, ותוכן דה"ק הם על מה שכתב בזוה"ק שישראל נאחזים בשמו הק' של הקב"ה בכח התורה הק', דכל מאן דזכי באורייתא זכי ביה בקוב"ה, ומזה נעשו קרובים אליו ית', ונתעלו למעלה מעלה מהטבע, היינו שכל הטבע בטל לנגדם, כי אצל השי"ת לא שייך טבע ח"ו. כלומר ע"י קירבתם של ישראל להקב"ה הם זוכים להנהגה של למעלה מדרך הטבע, כי אצל הקב"ה אין שום חילוק בין דרך הטבע ובין למעלה מדרך הטבע, כי אין עוד מלבדו ואין שום מציאות בעולם זולת מציאות הקב"ה, ולכן כל מי שדבוק בתורה הק' עי"ז נעשה דבוק וקרוב להקב"ה, וכל הטבע בטל אצלו.

הוא מה שאמר בקדשו הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע (ליקוטי שושנה) בפירושו הכתוב 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים, שבני ישראל ראו בים הנהגה של למעלה מדרך הטבע, ויש צדיקים שהולכים תמיד בדבקות ואמונה זו, וגם כאשר הולכים ביבשה - בתוך הטבע, הם יודעים שהם בים, שגם הטבע אצלם מעל לדרך הטבע, כי אין עוד מלבדו. וזה הפירוש בפסוק (תהלים סו) 'הפך ים ליבשה', שאותה גילויים והמדרגות הגדולות שהיתה בים נמשכת גם ביבשה. וזהו כדברי הרמב"ן (סוף פרשת בא): שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם כלל.

והכתוב בתחילת הפרשה מגלה שתיכף ומיד כשיצאו ישראל ממצרים לא נחם אלקים דרך ארץ - בדרך כל הארץ, בדרך הטבע, אלא כל ההנהגה עמהם היתה למעלה מדרך הטבע, והטעם 'כי קרוב הוא' - כי זהו מהותם של ישראל קרוביו של הקב"ה שאינם כפופים לטבע כלל, וכל חייהם ומעשיהם הם למעלה מדרך הטבע, ובמדה כנגד מדה הקב"ה מתנהג עמהם למעלה מדרך הטבע, וכל הטבע בטל לנגדם.

ברם, לפי"ד רבינו שישראל נקראים קרוביו של הקב"ה בכח התורה הקדושה, א"כ יש להבין איך מיד בשלח פרעה את העם כבר התחיל ההנהגה עמהם שלא בדרך הטבע, הרי עדיין לא קיבלו את התורה, ובלי התורה אין ההנהגה עמהם למעלה מדרך הטבע, וא"כ מדוע לא נחם אלקים בדרך הארץ. על זה מתרץ את חידושו הנפלא עפי"ד מרן הבעש"ט זי"ע שבמקום שמחשבתו של אדם שם מקומו, וכיון שכל תכליתם של ישראל בצאתם ממצרים היתה לקבל את התורה, נמצא שמצד מחשבתם הם כבר מחוברים אל התורה, ומכח זה הם כבר נחשבים לקרוביו של הקב"ה והם ראויים להנהגה למעלה מדרך הטבע. ומסיים וחותם מאמרו השי"ת יעזרנו שנזכה לעסוק בתורה מתוך הרחבה ונזכה לכל הישועות ולכל טוב, אמן כן יהי רצון.

תוכן המאמר.

- מביא את מאמר הכתוב בתחילת הפרשה: ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא וגו'. ר"ל דלאחר שיצאו ישראל ממצרים סיבב הקב"ה את בני ישראל דרך המדבר ולא הוליכם לארץ ישראל דרך ארץ פלשתים, על אף שהיא דרך קצרה יותר, כדי שלא יתחרטו על יציאתם כשיראו מלחמה ויחזרו למצרים. לכאורה קשה אדרבה היא הנותנת שילכו משם בגלל שהיא הדרך הקרובה והנוחה ביותר להגיע את תכלית היציאה ממצרים.
- ומביא את פירושו של דע"ז מבדלי התוספות, שמפרש רק את הכוונה 'כי קרוב הוא': שהקב"ה הנהיג את ישראל למעלה מדרך הטבע, לפי שבני ישראל הם עם קרובו של ה', ולכן לא הנהיגם בדרך העולם. ואף שרק זה עתה יצאו ממצרים כשהם ערום ועריה מן המצוות, כבר זכו להגיע לרום המעלות להיות קרובו של הקב"ה עד כדי להתנהג עמם למעלה מדרך הטבע.
- והביאור בזה כי כשישראל שיצאו ממצרים יצאו על מנת שיקבלו את התורה, וכיון שכל יציאתם ממצרים הוא במטרה כדי לקבל את התורה, נמצא שתיכף ומיד בצאתם ממצרים עוד קודם שקיבלו את התורה כבר היה בהם את כח התורה, והוא עפי"ד הכעש"ט זי"ע: זי"ע דבמקום שהושב האדם שם הוא כולו, וכשמקשר ומדבק האדם מחשבתו בתורה, הנה כל רמ"ה איבריו ושם"ה גידיו נגדרים אחר מחשבתו, והוא מחובר כולו אל התורה. ויבאר עפי"ד הזוה"ק, שעל ידי התורה מתאחדים ישראל עם הקב"ה בשמו הק', וכזה הם נעשים קרובו, ולכן הטבע במל לנגדם, כיון שאצל השי"ת לא שייך טבע.
- ועם כל האמור מוסיף לבאר עוד מאמר תמוה בהגדה של פסח אשר לכאורה אין לזה כל ביאור, וכל המפרשים נתקשו בזה: אילו קרבנו לפני ה' סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו. איך אפשר לומר על זה דינו, הרי כל התכלית של הליכתם של ישראל להר סיני הוא כדי לקבל את התורה, כמאמר הכתוב בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, ומה יועיל להם ביאתם להר סיני בלי לקבל שם את התורה.
- ויבאר שאמנם אין הכוונה לומר דינו – שדי לנו בזה שבאנו להר סיני ואין לנו צריכים לקבל את התורה ח"ו, אלא ר"ל שלגבי אחד מקניני התורה שנקנים לאדם רק מכח התורה, והוא ההנהגה של למעלה מדרך הטבע, הנה כבר זכו לזה בבואם להר סיני עוד טרם קבלת התורה: כי אף לפני עצם נתינת התורה, זכינו להיות עם קרובו ונחלתו, בהיות מחשבתנו דבוקה ונתונה אל התורה, כאשר מפאת זה היה נוהג אתנו למעלה מדרך הטבע ולא כמנהגו של עולם גם טרם קבלתינו את התורה.
- ומסיים ברמז נפלא בדברי משה לישראל במאה"כ התייצבו וראו את ישועת ה', ששם רמז להם את כל מה שנתבאר, ומפרש רבינו לשון 'התייצבו', שהכוונה על התורה כמו שנאמר ויתייצבו בתחתית ההר, ששם היה המטרה בהתייצבות זו כדי לקבל את התורה,

וזהו שאמר להם כאן 'התייצבו, הרי אתם הולכים במחשבה להיות נצבים תחת ההר כדי לקבל את התורה, וכיון שבמקום שמחשבתו של אדם שם מקומו א"כ הרי כבר מעכשיו אתם ראויים להיות קרובים אל הקב"ה אף אם עדיין לא קיבלתם את התורה ואין לכם להתיירא כלל, כי מיד תראו את ישועת ה' למעלה מדרך הטבע.

- והותם כדרכו בקודש בברכה ובתפילה: השי"ת יעזרנו שנזכה לעסוק בתורה מתוך הרחבה ונזכה לכל הישועות ולכל טוב, אמן בן יהי רצון. כי ענין לימוד התורה מתוך הרחבה ולזכות לכל הישועות קשורים זה בזה, וזהו רצון השי"ת, כפי שנתבאר בכיאותים.

זכי באורייתא זכי ביה בקוב"ה, ומזה נעשו קרובים אליו ית', ונתעלו למעלה מעלה מהטבע, היינו שכל הטבע בטל לנגד, כי אלל השי"ת לא שייך טבע ח"ו".

וזהו מאמר הכתוב, 'זיהי זשלח פרעה את העס', היינו ביציאתם ממצרים שהיה לצורך קבלת התורה, ז'לא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים', לא הנהיגם השי"ת כמנהגו של עולם, בדרך הטבע, 'כי קרוב הוא', ר"ל כי מחמת הליכתם לקבל התורה ודביקות מחשבתם בהתורה, נעשה העס קרוב להשי"ת, בצחי קוב"ה ואורייתא וישראל חד, ואללו ית' אין שום טבע כלל".

וייב' להיות שזה הוא הפירוש במאמרנו (הגדה של פסח) אי'לו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו', היינו כי אף לפני עצם נתינת התורה, זכינו להיות עם קרוב ונחלתו, בהיות מחשבתנו דבוקה ונתונה אל התורה, כאשר מפאת זה היה נוהג אהנו למעלה מדרך הטבע ולא כמנהגו של עולם גם טרם קבלתינו את התורה".

ז"ב הכתוב (יה, יג) ויאמר משה אל העס אל תיראו התייצבו וראו את ישועת ה', היינו כדרך שגאמר בסני (שמות יט, יז) ויתיצבו בתחתית ההר,

[א] זיהי זשלח פרעה את העס ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא וגו' (יג, יז), איתא דעת זקנים מצעלי התוספות, כלומר העס קרוב של הקב"ה, שגאמר (תהלים קמח, יז) לבני ישראל עם קרוב, ולכך לא הנהיגם כמנהגו של עולם".

והענין הוא, כי ישראל כשיאלו ממצרים ילאו על מנת שיקבלו את התורה, כמו שאמר הכתוב (שמות ג, יב) בהוליאך את העס ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, ופירש רש"י ז"ל כשתואיחם ממצרים תעבדון אותי על ההר הזה שתקבלו התורה עליו, נמלא כי תיכף ביציאתם היתה כוונת מחשבתם אל התורה, ונחשבה כל הליכתם ממצרים עד הר סיני כאילו היו עומדים כבר על הר סיני וקיבלו התורה, כי הכל הולך אחר המחשבה, כמאמר מרן הבע"ל שם טוב הקדוש זללה"ה ז"ע (תולדות יעקב יוסף פר' חיי שרה אות ג) במקום שחושב האדם שם הוא כולו, וכשמקשר ומדבק האדם מחשבתו בתורה, הנה כל רמ"ח איבריו ושק"ה גידיו נגזרים אחר מחשבתו, והוא מחובר כולו אל התורה".

וע"י כן נתאחדו ישראל עם השי"ת, בצחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא (זוה"ק ח"ג עג.), כלאיתא בזוה"ק (שם סא.) במה אחידו ישראל בשמא קדישא בגין דזכו באורייתא, לכל מאן

בו בלשון אמר להם עתה 'התלכו', כלומר
בעצור שיש לכם כח התורה, פעתידיים אתם
להיות נלכדים תחתית ההר לקבל התורה, הנה
מפאת זה אין לכם להתייר, כי בזה הנכס כבר
עתה עם קרובו, ובטח תלאו את ישועת ה',

למעלה מדרך הטבע².

השי"ת יעזרנו שנזכה לעסוק בתורה מתוך
הרחבה וזכיה לכל הישועות ולכל טוב, אמן כן
יהי לנו.

סיכום המאמר

לסיכום המאמר אנו מביאים מדברי רבינו לפ' ויצא את טז, שהוא
כסיכום לתוכן המאמר עם תוספת הארות בענין זה:

ויצא יעקב מבאר שבע וילך הרנה, ובמדרש רבה רבי שמואל בר נחמן פתח שיר למעלות אשא
עיני אל ההרים וכו' מאין יבוא עזרי וכו', חזר ואמר מה אנא מוכיד סברי מן בריי חס ושלוס לית
אנא מוכיד סברי מן בריי אלא עזרי מעם ה'.

ונראה לפרש... עפ"י דברי קדושת מרן הרבי רבי אלימלך זצלה"ה זי"ע באר שבע הוא הו'
מדות, הרנה הוא מלשון חירות עיי"ש, ר"ל שיצא מו' תחתונות, ז' ימי הבנין, שהם בחי' הטבע,
וילך הרנה, הוא עולם החירות שהוא בינה למעלה מהטבע, כלומר בדרך הטבע לא ראה שום
דרך לישועה רק השליך על ה' יהבו ובטח בו שיושיעו בדרך לא דרך שאין מבינים אותו, ולזה
חזר ואמר לית אנא מוכיד סברי מן בריי אלא עזרי מעם ה'.

ומכאן זה זכה להחלוט הנשגב הזה שהוא התגלות נבואה, שהיה בו התגלות מתן תורה, כמו
שפירשו חז"ל והנה סולם זה סיני חושבנא דדין כחושבנא דדין וכו', והנה ה' נצב עליו וירד ה'
על הר סיני אל ראש ההר, יען כי לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן היינו למו שיצא מכל דרך
הטבע ומשליך על ה' יהבו, כי אורייתא מחכמה ובינה עילאה נפקת שהם למעלה מו' תחתונות,
ימי הבנין, שהוא בחי' הטבע, ולזאת אחרי שבא יעקב אבינו ע"ה להתעלות מן הטבע ולבטוח
בהשי"ת למעלה מן הטבע, זכה להתגלות של מתן תורה.

וזהו אומרו והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, היינו ע"י התורה שאינה נמצאת אלא
במי שמוצב ארצה, כדברי הגמרא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, הנה יכולים
לעלות לרום המעלות, להיות ראשו מגיע השמימה.

ולפי האמור יבואר מה שאמר יעקב לאחר המראה הגדול הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה
שער השמים, היינו כי בדיעה זו שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ושהוא ית' יוכל להושיע
אף למעלה מהטבע בבחי' בינה, הנה בזה זוכים להפוך הכל לרחמים גמורים, וזהו ענין המתקת
הדינים בשורשם שבזה נעשה הכל רחמים גמורים, וזהו שאמר 'אין זה כי אם בית אלקים'...
כלומר ע"י הידיעה שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד הנה נמתק הדין בשורשו, וזה שער
השמים, פ"י מחשבה זו שיהשוב שהכל לטובה ויבטח בה' זהו השער שיכולים לזכות על ידה לבחי'
שמים שהיא תפארת, רחמים גמורים, אמן כן יהי רצון.

הוראה למעשה בעבודת ה'

ההוראה כלול גם מדברי רבינו שהובאו בביאורים:

א. לימוד גדול ומוסר השכל לכל איש, מה טוב הוא לעסוק בתורה, שעל ידי זה נתעורר רחמיו ית"ש, כי התורה היא קיום וסדר העולם, והמתבטל מן התורה, הריהו משנה סדר העולם, והוא בהינתן הורבן העולם, ומפאת זה אין רחמיו ית"ש יכולים להתגלות, ע"כ נמנע ממנו הרחמים, מדה כנגד מדה, כי הוא ביטל הרחמים על ידי ביטול תורה, ועל ידי לימוד התורה גורם שיתגלה רחמיו ית"ש, ומחמת כן זוכה ג"כ מדה במדה להיות הוא עצמו רשום בחסד.

ב. במקום שמחשבתו של אדם מצויה שם האדם כולו, ולכן אף מי שנכשל ח"ו בפגה"כ יקבל על עצמו עול תורה בכדי לזכות לתיקון הברית, אשר בזה תהא מחשבתו דבוקה בקדושת הברית, ויהיה נחשב כמו שהוא כולו מצוי כבר בקדושת הברית, ועי"ז שוב יוכל לעסוק בתורה כראוי, להוסיף קדושה על קדושתו ולהיות מקושר להשי"ת, ומכאן זה יהיה נעשה בן חורין, ויצא מן הגלות המר. ובימים האלה אשר המה ימי שובבי"ם שניתנו לשוב בהם על העון המר, נקל מאוד לכל איש ישראל לקבל עליו במחשבה עול תורה, ללמוד בהתמדה מבלי הפסק כלל, כדי לבטל עי"ז את תאוות העולם הזה והכליו ולבוא לקדושת הברית, ובכך זה יזכה להצלחה רבה ולכל טוב, ללמוד תורה מתוך הרחבה.

ג. במדה שאדם מודד מודדין לו, כפי אשר האדם מתנהג עצמו בהליכתו בתורת ה' ובעבודתו ובעשיית מצוותיו באהבה, כן משלם לו כגמולו, אם התנהגותו הוא בדרך טבע העולם, עושה מצוות רק כפי כח גופו, וכן בלימוד התורה ילמוד עד מקום שידו מגעת כפי ערך טבעו ומזגו וכו', ולא ירצה בשיבור כוחותיו וטבע גופו לעבוד את ה' ביותר מטבעו וכו', כן הקב"ה מתנהג עמו בדרך טבע העולם, ובהטיבו לכל העולם יטיב גם עמו, ומברכו בברכת בני חיי ומוזני בדרך הטבע, אבל אם לפעמים יצטרך להיעשות לו דבר שהוא חוץ לטבע העולם וכו', לא ישתנו עליו סדרי בראשית לשדד מערכת השמים בשבילו, אבל הירא והרד לדבר ה' ומטריה עצמו בטירחה יתירה יותר מכוחו להשיג איזה ממצוות ה' לעשותה, ועוסק בתורה יותר מלימודו ובמסירת נפשו לה', ולמול זה גם הקב"ה מתנהג עמו שלא בדרך טבע העולם,

ד. וזו היא מדריגת חסיד, שכתב בספה"ק קהלת יעקב (ערך חסיד) כאשר החכמה שהיא היו"ד היא בתוך החסד נקרא חסיד, ע"כ, פירוש, חסד רומז לו' מדות התנונות, שהם ימי הבנין שהוא הטבע, וכאשר מכנים היו"ד שהוא בחי' חכמה שהיא למעלה מו' התנונות, למעלה מן הטבע, בתוך החסד שהוא הטבע, ומעלה הכל לבהינת חכמה, למעלה מהטבע, זהו שנקרא חסיד.

ה. עיקר כפירת עמלק היא לאמור 'היש ה' בקרבנו אם אין', פי' בקרבנו דייקא, בתוך הטבע, שהוא כופר בכוחו של השי"ת בתוך הטבע, וזאת היא עבודת האדם תמיד מלחמה לה' בעמלק מדור דור, להגבילה ולהעלות את בהינת הטבע, לידע שגם הטבע הוא מהשי"ת כמו הלמעלה מדרך הטבע, ושגם שמה מופיע אורו והשגחתו ית', כי אין שום מציאות זולת מציאותו ית"ש.

ביאורים והערות

ורבינו מביא את אחד מפירושי הראשונים על זה והוא דע"ז מבעלי התוספות, שמפרשים רק מה הכוונה 'כי קרוב הוא':

ג. איתא בדעת זקנים מצעלי התוספות, כלומר העם קרובו של הקב"ה, שנאמר (תהלים קמה, יז) לבני ישראל עם קרובו, ולכך לא הנהיגם כמנהגו של עולם.

כוונת הדע"ז לומר שהקב"ה הנהיג את ישראל למעלה מדרך הטבע, ומקור הדברים הם מדברי הילקוט (רמז רכו) ושם הדברים מבוארים יותר: ולא נחם אלקים כדרך הארץ, שהתלמיד מוליך את רבו, ואילו כאן ה' הולך את ודאג לכל צרכי ישראל, והטעם, 'כי קרוב הוא' לפי שבני ישראל הם עם קרובו של ה', ולכן לא הנהיגם כדרך העולם.

ויש טעם לשבח להביא מעשה נפלא בענין זה, פעם אחד בא הרה"ק הרבי הצעיר מווארקא זי"ע לבקר את הרה"ק מקאצק זי"ע והרבי מקאצק ביקש מהרבי מווארקא שיאמר דבר תורה, נענה הרבי מווארקא ואמר: שנים שיושבים ואין ביניהם - ששניהם מתבטלים ונכנעים זל"ז, זה גופא דברי תורה. כאשר יצא הרבי ממנו, ניגש אליו אחד מחסידי קאצק שכאב לו מדוע אינו אומר דבר תורה כשרבו מבקש ממנו, ושאל אותו; ילמדנו רבנו מה הפירוש לפי"ז בהמשך המשנה; הרי זה מושב ליציים, השיב לו הרבי מווארקא: "דרך ארץ פלשתים", החסיד נבהל בחושבו שגוער בו על שאין לו דרך ארץ כלפיו, והוא משתמש עם הפסוק כמליצה שיתנהג בדרך ארץ, ניגש אליו הרבי ר' בעריש מביאלא שהתלווה גם הוא לביקור, והוא היה המפרש של אמרותיו הקצרות של הרבי מווארקא, ואמר לו: כנראה שאתה חושב שהרבי נתן לך פסק על מה שדיברת, אבל

לאחר שיצאו ישראל ממצרים סיבב הקב"ה את בני ישראל דרך המדבר ולא הוליכם לארץ ישראל דרך ארץ פלשתים, על אף שהיא דרך קצרה יותר, כדי שלא יתחרטו על יציאתם כשיראו מלחמה ויחזרו למצרים, ועל זה פותחת הפרשה במאמר הכתוב:

א. והי נשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא וגו' (יג, יז).

לכאורה הפסוק תמוה מאד, למה אמר שמפני קרבת הדרך לא הוליכם הקב"ה משם, הלא אדרבה היא הנותנת שילכו משם בגלל שהיא הדרך הקרובה והנוחה ביותר להגיע את תכלית היציאה ממצרים, ובקושיא זו נתחבטו כל מפרשי התורה, המדרשים, הראשונים והאחרונים, ושאר המפרשים. ורשיז"ל כתב [עפ"י פירוש הרא"ם]: כי אמנם לענין ההליכה לארץ ישראל טוב יותר אילו היו הולכים דרך ארץ פלשתים, אבל כיון שיש חשש בראותם מלחמה שישבו מצרימה, הרי לענין זה יותר להרחיק הדרך כדי שלא נוח כל כך למחר ולחזור לשם, ומוסיף רש"י לחזק את החשש הזה, שאין זה חששא בעלמא, שהרי מה אם כשהקיפם דרך מעוקם אמרו מפחד מלחמת העמלקי והכנעני 'נתנה ראש ונשובה מצרימה', אם היה מוליכם בדרך הקרובה והפשטה על אחת כמה וכמה.

ורש"י מסיים שיש על זה הרבה מדרשי אגדה. והטעם שכתב כן, דלפי פירושו קשה למה כפל תיבת 'כי שני פעמים, כי קרוב הוא - כי אמר אלקים, ולכן רמז רש"י שיש עוד הרבה פירושים במדרשים איך לפרש את בכתוב, והטעם שלא הביאם עו אחד מהם, כיון שכולם אין מתיישבים עם המשך הכתוב ואינם כפי משמעות פשוטו של מקרא שהכל המשך אחד.

לא כן הוא, אלא רמז לך בזה את דברי המדרש על הפסוק 'ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים' פירושו: שלא נחם אלקים בדרך כל הארץ אלא למעלה מדרך הטבע, 'כי קרוב הוא' כי עם ישראל קרוביו של הקב"ה. ועל זה שואל הגר"א זי"ע א"כ לפי"ז מה הפירוש בהמשך הכתוב 'פלשתים' שהיה צריך לומר רק ולא נחם אלקים דרך ארץ, ואומר הגר"א שכן הוא דרך חז"ל לדרוש איזה דרוש ולהסמיכם על הפסוק גם אין לפירוש זה קשר עם המשך הכתוב, וזהו שרמז לך רבינו 'דרך ארץ פלשתים' כי לדברך שאתה צריך שהפירוש יתיישב גם עם כל המשך הכתוב, א"כ אין יתיישב את דרשת חז"ל על דרך ארץ פלשתים, ודפח"ח.

ויש להבין, שהרי רק עתה יצאו ממצרים כשהם ערום ועריה מן המצוות, ואיך יתכן שתיכף ביציאתם ממצרים כבר הגיעו לרום המעלות להיות קרובו של הקב"ה עד כדי להתנהג עמהם למעלה מדרך הטבע, וקודם שיבאר זאת יבאר הקשר שיש בין גאולתם של ישראל לקבלת התורה:

ג. והענין הוא, כי ישראל כשילאו ממצרים ילאו על מנת שיקבלו את התורה, כמו שאמר הכתוב (שמות ג, יב) כהוליאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, ופירש רש"י ז"ל כשתוליאם ממצרים תעבדון אותי על ההר הזה שתקבלו התורה עליו.

בפרשת שמות אות ט' מבאר רבינו ענין הקשר של גאולתם של ישראל עם התורה לעומקו בתוספת ביאור עם הוראה למעשה המתבקשת בימים אלו ימי השובבים, וז"ל [רק הדברים הנצרכים לעניננו]:

בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה (ג, יב), פירש רש"י ז"ל ושאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים דבר גדול יש לי על הוצאה זו שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף ג' חדשים שיצאו ממצרים.

וא"ל פירוש תשובת הקב"ה למשה רבינו ע"ה, אשר בני ישראל מוכרחים להגאל, שהרי כל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל שנקראו ראשית, כי המה עצם התורה, כדאיתא ישראל נוטריקון י"ש ש"ישים ר"יבוא א'זיתות ל'תורה, שזה הוא קיום העולם, כדברי הזוה"ק כל זימנא דישאל מתעסקי באורייתא עלמא מתקיימא, וכבר אמרו חז"ל אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה - היות כי אורייתא מחכמה ובינה אתכלילת, וזה נקרא בן חורין, כאשר יונק משני חורין החכמה והבינה כדאיתא (פרס שער כג פרק ב) - ממילא מוכרחים המה להגאל ולהיעשות בני חורין, וזהו שכתב רש"י ז"ל 'דבר גדול יש לי על הוצאה זו', היינו שההכרח נותן שתתקיים הוצאה זו, 'שהרי עתידים לקבל התורה'. ומטעם זה נתבשר משה רבינו ע"ה בשורת הגאולה על הר סיני שבו ניתנה התורה, כי הגאולה תלויה בנתינת התורה שבה נעשים בני חורין.

ועד"ז נראה להבין הענין שעל פגם הברית מחוייבים גלות כדאיתא בכתבי האריז"ל על הפסוק כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, יען כי הפגם בזה מגיע עד בחי' חכמה מוחא דאיהו מחשבה שהיא שורש קדושת הברית, וממילא אין הפוגם יכול ללמוד התוה"ק אשר מחכמה ובינה אתכלילת, וכיון שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, והוא אין ביכולתו לעסוק בתורה, משום הכי חייב גלות... וההוראה מזה שלמוד התורה וקדושת הברית צריכים להיות כאחד, כי הוא מן הנמנע להיות עוסק בתורה כראוי בלי קדושת הברית.

והעצה לזה היא על פי דברי קדושת מון הבעש"ט זצלה"ה זי"ע במקום שמחשבתו של אדם מצויה שם האדם כולו, היינו שיקבל האדם על עצמו עול תורה בכדי לזכות לתיקון הברית, אשר בזה תהא מחשבתו דבוקה בקדושת הברית, ויהיה נחשב כמו שהוא כולו מצוי כבר בקדושת הברית, ועי"ז שוב יוכל לעסוק בתורה כראוי, להוסיף קדושה על קדושתו ולהיות מקושר להשי"ת, ומכח זה יהיה נעשה בן חורין, ויצא מן הגלות

אם בחוקותי תלכו וגו' (כו, ג), ופירש רש"י ז"ל בחוקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה.

...ולהרחיב הענין נוכל לומר, עפ"י מה שראיתי

לאחד קדוש מדבר, הוא הרה"ק בעל באר מים חיים וסידורו של שבת זצלה"ה ז"ע, כי נודע מאמר חז"ל (סוטה ה): אשר במדה שאדם מודד מודדין לו, ופועל אדם ישלם לו (איוב לד, יא), ר"ל כפי אשר האדם מתנהג עצמו בהליכתו בתורת ה' ובעבודתו ובעשיית מצוותיו באהבה, כן משלם לו כגמולו, אם התנהגותו הוא בדרך טבע העולם, עושה מצוות כפי כח גופו, וכל מה שיוכל לעשות בכוחו יעשה, אבל חושש הוא לחלישת גופו, ואם תכבד עליו העבודה בעשיית המצוות וכו', אז מיד הוא פורש, ולא יאבה לרדוף אחר קיום המצוות למעלה מטבעו ומזגו, וכן בלימוד התורה ילמוד עד מקום שידו מגעת כפי ערך טבעו ומזגו וכו', ולא ירצה בשיבור כוחותיו וטבע גופו לעבוד את ה' ביותר מטבעו וכו', כן הקב"ה מתנהג עמו בדרך טבע העולם, ובהטיבו לכל העולם יטיב גם עמו, ומברכו בברכת בני חיי ומזוני בדרך הטבע, אבל אם לפעמים יצטרך להיעשות לו דבר שהוא חוץ לטבע העולם וכו', לא ישתנו עליו סדרי בראשית לשדד מערכת השמים בשבילו, כי פרי מעלליו יאכל, כאשר עשה הוא כן יעשה לו, מדה כנגד מדה, אמנם הירא וחרד לדבר ה' ורוצה בעבדות בוראו, לא כן הוא עושה, כי הוא אינו חושש לגופו וטבעו וכו', ומטריח עצמו בטירחה יתירה יותר מכוחו להשיג איזה ממצוות ה' לעשותה, ועוסק בתורה יותר מלימודו ובמסירת נפשו לה', כהוא מעשה דרבא (שבת פה). שהיה נובע דם מאצבעו והוא היה לומד יותר וכו', וכשיגיע לידו ממצוות היקרים, כל אשר לו יתן בעד נפשו לזכותה במצוות ה' וכו', ולמול זה גם הקב"ה מתנהג עמו שלא בדרך טבע העולם.

וזהו מאמר הכתוב, 'אם בחוקותי תלכו', שתהיו עמלים בתורה, היינו כביאור כ"ק א"ז מן רבינו הסבא קדישא השרף מאלכסנדר זצלה"ה ז"ע שתלמדו התורה אף שיהיה בדרך חוקה וברוב עמל ויגיעה, מתוך הדחק ומתוך

המר. והעיקר הוא לפרוש מן המותרות, היינו לבן להיות שקוע בתאוות הגשמיות אשר מבדילים את האדם מהשי"ת ותורתו, כמו שכתב המהר"ל ז"ל כי התורה היא שכל האלקי הנבדל, ואי אפשר לקנות התורה אם לא על ידי פרישה מן הגשמי עיי"ש, ועל זה אמר שלמה המלך ע"ה בחכמתו לתאוה יבקש נפרד, ר"ל על ידי שהוא משוקע בהבלי העולם הזה שהם הגשם ומבקש תאוות נפשו, עיי"ז הוא נעשה נפרד ומובדל מהשי"ת.

ומכלל דברינו יקח כל אחד מוסר לנפשו, כי בימים האלה אשר המה ימי שובבי"ם שניתנו לשוב בהם על העון המר, נקל מאוד לכל איש ישראל לקבל עליו במחשבה עול תורה, ללמוד בהתמדה מבלי הפסק כלל, כדי לבטל עיי"ז את תאוות העולם הזה והבלי ולבוא לקדושת הברית, ובכח זה יזכה להצלחה רבה ולכל טוב, ללמוד תורה מתוך הרחבה, ולגאולה קרובה ב"ב, אמן כן יהי רצון עכד"ה"ק.

וכיון שכל יציאתם ממצרים הוא במטרה כדי לקבל את התורה, נמצא שתיכף ומיד בצאתם ממצרים עוד קודם שקיבלו את התורה כבר היה בהם את כח התורה, והוא עפ"י ד הבעש"ט ז"ע:

7. נמלא כי תיכף ציליאתם היתה כוונת מחשבתם אל התורה, ונחשבה כל הליכתם ממלכים עד הר סיני כאלו היו עומדים כבר על הר סיני וקיבלו התורה, כי הכל הולך אחר המחשבה, כמאמר מן הצעל קם טוב הקדוש זללה"ה ז"ע (תולדות יעקב יוסף פ' חיי שרה אות ג) במקום שחושב האדם קם הוא כולו, וכשמקשר ומדבק האדם מחשבתו בתורה, הגה כל רמ"ח איבריו ושם"ה גידיו נגרכים אחר מחשבתו, והוא מחובר כולו אל התורה.

יש בנותן טעם להביא את דברי רבינו במאמריו להלן בפרשת בחוקותי אות ג שמבאר שם באריכות נפלאה את הקשר שיש בין קנין התורה עם ההנהגה של למעלה מדרך הטבע, ובסיום דבריו כותב שם שזהו מדרגתו של חסיד, וזלה"ק:

דברי רבינו לכאורה צריכים ביאור, למה מקשר את קירבתן של ישראל להקב"ה עם התורה, הרי ישראל הם עם קרובו של הקב"ה מצד עצמם כיון שהם חלק אלקי ממעל, וכמו שהביא רבינו במאמרי שלש עשרה מדות את ד בשם הרמ"ק בספרו תומר דבורה וז"ל: כי בני ישראל נקראים עם קרובו, על כן מתעוררים רחמי השי"ת עליהם, מכח המדה הדי' מי"ג מליין דרחמי שאמר מיכה, לשארית נחלתו, כמבואר בספה"ק תומר דבורה ענין מדה זו, שהקב"ה מתנהג עם ישראל בדרך זה, לומר מה אעשה לישראל והם קרובי, שאר בשר לי עמהם וכו' וזהו 'לשארית נחלתו', לשון שאר בשר, סוף סוף הם נחלתו, ומה אומר, אם אענישם הרי הכאב עלי, כדכתיב בכל צרתם לו צר וכו', כתיב לא באלוף וכו', וקרינן בוא"ו לו צר, כדכתיב ותקצר נפשו בעמל ישראל, לפי שאינו סובל צערם וקלונם, מפני שהם שארית נחלתו, עכ"ד. ועיין עוד מה שכתב רבינו להלן בפרשה אות יג.

והדברים יתבארו עם מש"כ רבינו במאמרי ר"ח אלול אות ד, שאמנם ישראל עם קרובו של הקב"ה, אבל התנהגות של הקב"ה עם ישראל כעם קרובו תלוי כפי התקשרותם עם התורה, והוא על פי הכלל של הבעש"ט בפסוק ה' צלך, וזלה"ק:

עויל' אני לדודי ודודי לי' היינו כמו שאמר מרן הבעל שם טוב הקדוש זצלה"ה זי"ע על הכתוב צלך, כי כמו שהצל עושה מה שהאדם עושה, כך כביכול מתנהג הקב"ה עם האדם כפי התנהגותו הוא, כלומר לפי מדת התקרבות האיש הישראלי אליו ית', כך מתקרב הוא אל האדם, וזהו 'אני לדודי ודודי לי'. אך להתקרב להשי"ת הוא רק ע"י תורה, כדאיתא בילקוט, הובא בספה"ק משכיל אל דל, אמר להם הקב"ה לישראל בני אם יהיו דברי תורה קרובים לכם, שנאמר כי קרוב אליך הדבר מאוד, אף אני קורא אתכם קרובי, שנאמר לבני ישראל עם קרובו, והוא מה שאמרו קוב"ה ואורייתא וישראל חד, שהתורה מאחדת בין הקב"ה וישראל ע"כ. הרי

טירוף הדעת, שאז נקראת יגיעה ועבודה ועמל, כי אין מרגישים התענוג מהתורה, ונקראת חוקה בלי טעם, כי אין מבינים טעמה מפני הדוחק וטירוף הדעת, שזה הוא למעלה מטבע העולם, אזי מדה כנגד מדה, יתנהג הקב"ה אתכם ג"כ למעלה מדרך הטבע, 'ודרפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדופו וגו' (כו, ח).

ואפשר י"ל שזו היא מדריגת חסיד, שכתב בספה"ק קהלת יעקב (ערך חסיד) כאשר החכמה שהיא היו"ד היא בתוך החסד נקרא חסיד, ע"כ, פירוש, חסד הוא יומא דאזיל עם כולו, יומא דכל יומין כלילן ביה (וזה"ק ח"ג קצא:), היינו שהוא ד' מדות תחתונות, שהם ימי הבנין שהוא הטבע, וכאשר מכניס היו"ד שהוא בחי' חכמה (שם ח"ב קא:). שהיא למעלה מז' תחתונות, למעלה מן הטבע, בתוך החסד שהוא הטבע, ומעלה הכל לבחינת חכמה, למעלה מהטבע, זהו שנקרא חסיד, והבן, ואם שגיתי ה' הטוב יכפר בעדי בזכות אבותי הקדושים זי"ע. וזהו שאנו אומרים (תפילת ובא לציון) שנשמור חוקיך בעולם הזה, ר"ל שנזכה להכניס בחינת חק שהוא למעלה מהטבע בתוך הטבע, להעלות הטבע ולבטלה לגמרי בתורה ומצוות, וע"י זה גם הקב"ה יתנהג עמנו למעלה מהטבע, ונושע בכל מיני ישועות, בבני חיי ומזוני, אמן כן יהי רצון.

ויבאר עוד עפי"ד הוזה"ק, שעל ידי התורה מתאחדים ישראל עם הקב"ה בשמו הק', ובזה הם נעשים קרובו, ולכן הטבע בטל לנגדם, כיון שאצל השי"ת לא שייך טבע:

ה. ועי' כן נתאחדו ישראל עם השי"ת, צנחנת קוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא (וזה"ק ח"ג עג:), כדאיתא בזוה"ק (שם סא). צמה אחידו ישראל צמחא קדישא בגין דזכו בצורייתא, לכל מאן דזכי בצורייתא זכי ביה בקוב"ה, ומזה נעשו קרובים אליו ית', ונתעלו למעלה מעלה מהטבע, היינו שכל הטבע בטל לנגדם, כי אלל השי"ת לא שייך טבע ח"ו.

מפורש כאם להדיא שהקב"ה קורא לישראל קרובו רק כאשר דברי התורה קרובים אל לבם.

על פי הקדמות אלו יבאר את הק' דלעיל איך יתכן שתכף ביציאתם ממצרים כבר נתעלו למדריגה גבוה כזו שהקב"ה יתנהג עמם בהנהגה של למעלה מדרך הטבע:

ו. וזהו מאמר הכתוב, זיהי צלח פרעה את העם, היינו זיליאתם ממכרים שהיה לאורך קבלת התורה, ו'לא נחם חלקים דרך ארץ פלשתים', לא הנהיגם השי"ת כמנהגו של עולם, בדרך הטבע, 'כי קרוב הוא', ר"ל כי מחמת הליכתם לקבל התורה ודביקות מחשבתם בהתורה, נעשה העם קרוב להשי"ת, בבחי' קוב"ה ואוריייתא וישראל חד, ואלו ית' אין שום טבע כלל.

הנה בדרך הליכתם של ישראל מים להר סיני היה להם את המלחמה עם עמלק, ורבינו מבאר להלן בפרשה אות יא שעל ענין זה היה כל המלחמה, וז"ל:

ויש להוסיף בזה דברים, אשר עיקר כפירת עמלק היא לאמור 'היש ה' בקרבנו אם אין', פי' בקרבנו דייקא, בתוך הטבע, שהוא כופר בכוחו של השי"ת בתוך הטבע, כדרך שכתבו בספרים הקדושים רם על כל גוים ה', ר"ל גם אומה"ע מודים ברוממות השי"ת, שקורין לו אלהא דאלהיא, אלא שאומרים על השמים כבודו, שמרוב גדלו לא נאה לו להשגיח על התחתונים וכו', אבל אנחנו זרע ישראל עם סגולתו מאמינים בני מאמינים ברוממות ה' אשר מלא כל 'הארץ' כבודו, כי אין עוד מלבדו, ואין שום מציאות זולת מציאותו ית"ש, לזה אנו אומרים מי כה' אלקינו וגו' המשפילי לראות בשמים ובארץ, אותה ההשפלה שהיא בארץ, לפי כבודו היא גם על השמים, כי עומק רום ועומק תחת שוים אצלו, והשגחתו ית' היא בכל מקום בשוה, ואפילו הטבע הוא ג"כ מאתו יתברך ... וזאת היא עבודת האדם תמיד מלחמה לה' בעמלק מדור דור, להגביה ולהעלות את בחינת הטבע, לידיע שגם הטבע הוא

מהשי"ת כמו הלמעלה מדרך הטבע, ושגם שמה מופיע אורו והשגחתו ית', כי אין שום מציאות זולת מציאותו ית"ש.

ועם כל האמור מוסיף לבאר עוד מאמר תמוה בהגדה של פסח אשר לכאורה אין לזה כל ביאור, וכל המפרשים נתקשו בזה:

ז. ויוכל להיות שזה הוא הפירוש במאמרנו (הגדה של פסח) אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה ליינו.

והקושיא מובנת לכל, איך אפשר לומר על זה דיינו, הרי כל התכלית של הליכתם של ישראל להר סיני הוא כדי לקבל את התורה, כמאמר הכתוב בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, ומה יועיל להם ביאתם להר סיני בלי לקבל שם את התורה.

ויבאר שאמנם אין הכוונה לומר דיינו - שדי לנו בזה שבאנו להר סיני ואין אנו צריכים לקבל את התורה ח"ו, אלא ר"ל שלגבי אחד מקניני התורה שנקנים לאדם רק מכח התורה, והוא ההנהגה של למעלה מדרך הטבע, הנה כבר זכינו לזה בבואנו להר סיני עוד טרם קבלת התורה:

ח. היינו כי אף לפני עלם נתינת התורה, זכינו להיות עם קרובו ונחלתו, זהו מחשבתנו לדוקה ונחמנו אל התורה, כלשך מפאת זה היה נוהג אתנו למעלה מדרך הטבע ולא כמנהגו של עולם גם טרם קבלתנו את התורה.

בפרשת קרח אות ג' כתב רבינו שאור התורה מאירה באדם את אור האמונה לראות את כח הבוית"ש גם בתוך הטבע, וז"ל:

הרה"ק בעל באר מים חיים זצלה"ה ז"ע כתב (פרשה זו) בארוכה, כי בהנהגת הבורא ית' את העולם ישנם שני הנהגות, האחד, על ידי נסים הנגלים המופלאים לעין כל, הנעשים בשיבור כל טבע העולם והכנעת מערכת מזלות השמים וכוכביהם, שע"י זה שמו של הקב"ה, שם הוי' ב"ה המהוה את כל, שהוא המשרד ומשבר כל

כיון שישועתם קרובה לבוא מצד ההנהגה של למעלה מדרך הטבע שהם ראויים לזה אף אם עדיין לא קיבלו את התורה:

ט. וז"ל הכתוב (יד, יג) ויאמר משה אל העם אל תיראו התייצבו ואלו את ישועת ה', היינו כדרך שנאמר בסיני (שמות יט, יז) ויתיצבו בתחתית ההר, זו כלשון אמר להם עתה 'התייצבו', כלומר צעזעור שיש לכם כח התורה, שעתידים אתם להיות נכזים תחתית ההר לקבל התורה. הנה מפלאת זה אין לכם להתיירא, כי צוה הנכס כבר עתה עם קרובו, וצוה תרלו את ישועת ה', למעלה מדרך הטבע.

מפרשי התורה מדייקים על לשון 'התייצבו' שאם הכוונה לעמוד או להמתין היה לו לומר עמדו או המתינו, ומהו 'התייצבו'. ועיין באוה"ח הק' שכתב שהוא לשון תפילה כמו שנאמר בחנה אני האשה הנצבת עמכה, והיינו שתייצבו בתפילה אל ה', וזהו שנאמר בסמוך 'ויצקו בני ישראל אל ה'.

אבל רבינו מפרש לשון התייצבו, שהכוונה על התורה כמו שנאמר ויתייצבו בתחתית ההר, ששם היה המטרה בהתייצבות זו כדי לקבל את התורה, וזהו שאמר להם כאן 'התייצבו', הרי אתם הולכים במחשבה להיות נצבים תחת ההר כדי לקבל את התורה, וכיון שבמקום שמחשבתו של אדם שם מקומו א"כ הרי כבר מעכשיו אתם קרובים אל הקב"ה ואין לכם להתיירא כלל, כי מיד תראו את ישועת ה' למעלה מדרך הטבע.

במאמרי רבינו לפ' בהר אות יג מבאר רבינו את הקשר המיוחד שיש בין הר סיני ובין הכח של ביטול הטבע, שהשם הר סיני מורה על ההנהגה של למעלה מדרך הטבע, וזל"ק:

ענין מצות שמיטה היא התנוצצות אור האמונה, להכיר ולהאמין כי לה' הארץ ומלוואה (תהלים כד, א), שהכל מאת השי"ת, שעשה ועושה ויעשה לכל המעשים, כי ממך הכל ומידך נתנו לך (דה"א י"א כט, יד), והאדם מצדו אין לו שום ממש וכה, שיוכל לומר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, כדאיתא בגמ' (סנהדרין לט.) אמר הקב"ה לישראל

בחינת הטבע, נתגדל ונתקדש לעין כל, בעשותו נוראות שלא בטבע העולם, והשנית, כאשר הוא יתברך לא יעשה נפלאות לנו למעלה מהטבע אלא מלביש את נפלאותיו ונסיו בתוך דרך הטבע וסיבה מסיבות העולם, שאז כיון שנתלבש בטבע וסיבות העולם, יוכל המתעקש לסבור ולומר מקרה הוא שקרה כן בסיבה מן הסיבות, ועזב ה' את הארץ ביד מערכת המזל ומקרה הטבע, אבל באמת ח"ו לומר כן, והאומר כן הוא פתי וסכל סומא לא ראה מאורות מימיו כופר בהשגחת האל, כי אם ודאי הכל מאת ה', ואף הטבע והמזל הכל בהשגחה פרטית מאתו ית', רק שהוא בהסתרת פנים, טמיר ומכוסה בתוך הטבע.

ועפ"י זה נראה לבאר כי הנה איתא בזה"ק (ה"ב ר) באורייתא אתברי עלמא, היינו שבכל העולם כולו, אף בתוך הטבע הגשמי, יש בחינת תורה, ואורייתא שמא דקוב"ה (שם ז:), שהיא הארת אלקותו ית', שע"י אור התורה רואים את השגחת השי"ת בכל העולם, שהכל מתנהל בהשגחתו הפרטית, כי הטבע הוא רק הסתר, ואור התורה מאיר ההסתר לידע שגם בטבע מופיע אורו ית', וע"י לימוד התורה הק' מתוך ענוה רואים כח השי"ת בכל מקום, אפילו בהטבע, כי התורה שנקראת אור, כדאיתא (תענית ז:) אין אור אלא תורה, מאירה הטבע שהוא ההסתר, לראות האמת שבכל מקום מופיע כוחו ית', והכל מתנהל על פיו, מבלי שום הפרש והבדל בין הטבע ללמעלה מהטבע.

ולפי דברי רבינו יש לומר שהיות שמחשבתם של ישראל כבר היתה דבוקה בתורה ובמקום שמחשבתו של אדם שם מקומו, א"כ אף שעדיין לא קיבלו את התורה, מ"מ מכח מחשבתם כבר האיר בהם אור האמונה להכיר בזה שבכל מקום מופיע כוחו ית', והכל מתנהל על פיו, מבלי שום הפרש והבדל בין הטבע ללמעלה מהטבע.

ומסיים ברמז נפלא בדברי משה לישראל במאה"כ התייצבו וראו את ישועת ה', ששם רמז להם את כל מה שנתבאר, שאין להם לירא כלל,

י. השי"ת יעזרונו שנזכה לעסוק בתורה מתוך הרחבה ונזכה לכל הישועות ולכל טוב, אמן כן יהי לנו.

ענין לימוד התורה מתוך הרחבה ולזכות לכל הישועות קשורים זה בזה, וזהו רצון השי"ת, כמו שמבאר רבינו את עומק הענין בזה להלן אות ג, עם הוראה למעשה, וגם שם חותם את דבריו ממש בדברים אלו שחתם כאן וז"ל:

ומכאן לימוד גדול ומוסר השכל לכל איש, מה טוב הוא לעסוק בתורה, שעל ידי זה נתעורר רחמי ית"ש, כי התורה היא קיום וסדר העולם, כמו שכתב המהר"ל ז"ל שכשם שהתורה היא סדר האדם כך היא סדר כל העולם כולו, וזהו שאמרו במדרש שהיה מביט בתורה וברא את עולמו, ר"ל שהתורה בעצמה היא סדר הכל, ולכך כאשר רצה השי"ת לברוא את עולמו ולסדר אותו, היה מביט בתורה שהיא סדר הכל וברא את עולמו עיי"ש, והוא שהגידו רז"ל הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות, שע"י לימוד הלכות הוא מקיים הליכות העולם, ר"ל סדר העולם, אבל המתבטל מן התורה, הריהו משנה סדר העולם, והוא בחינת חורבן העולם, כדאיתא בזוה"ק מאן דבטיל מילי דאורייתא כאלו חריב עלמא שלים, ומפאת זה אין רחמי ית"ש יכולים להתגלות, ע"כ נמנע ממנו הרחמים, מדה כנגד מדה, כי הוא ביטל הרחמים על ידי ביטול תורה, ולפיכך אלין דאית בהון תורה רשימין בחסד, כדאיתא דאורייתא אתיהיבת מימינא דקוב"ה דאיהו חסד, כי על ידי לימוד התורה גורם שיתגלה רחמי ית"ש, ומחמת כן זוכה ג"כ מדה במדה להיות הוא עצמו רשום בחסד.

כה יתן השי"ת שנזכה לעסוק בתורה הקדושה מתוך הרחבה בלי הפרעות ומניעות, ונזכה להתגלות הרחמים והחסדים עלינו, אמן כן יהי רצון.

זרעו שש והשמיטו שבע כדי שתדעו שהארץ היא, וע"י האמונה, שהכל הוא מרצון העליון, ולא מצד פעולת האדם ומצד הטבע, השי"ת מצמיח ישועות אף למעלה מהטבע, ומצוה את ברכתו בזכות האמונה למעלה מהטבע.

והארת האמונה הלזו היא תוכן ענינה של כל התורה כולה, כדאיתא בזוה"ק פקודא ללמוד תורה בכל יומא דאיהו רזא דמהימנותא עילאה, ומי שאינו לומד תורה אמרו עליו במדרש כל מי שמתבטל מן התורה כאילו כופר בהקב"ה, כי זה הוא מהותה של תורה, אשר מכוחה מאיר וזורח אור האמונה, לידע שהכל פעולת השי"ת, כפי מאמרם ז"ל למה נקרא שמה תושיה מפני שהיא מתשת כוחו של אדם, היינו שפועלת אצלו לבל ידמה בנפשו שכוחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה, רק ידע נאמנה שהכל מאת השי"ת, ועל ידי זה מתבטל האדם לגמרי אליו ית' ומתאחד בו, בבחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד, כדאיתא כל מאן דאשתדל באורייתא כאילו אחיד בקוב"ה, וע"י זה מתבטל אצלו כל הטבע, כמו שמצינו במכילתא שבשעה שאמר ירמיה לישאל מפני מה אין אתם עוסקין בתורה אמרו לו במה נתפרנס, הוציא להם צלוחית של מן ואמר להם: הדור אתם ראו דבר ה', אבותיכם שהיו עוסקין בתורה ראו במה נתפרנסו, אף אתם אם תעסקו בתורה הקב"ה יפרנסכם מזה, למעלה מדרך הטבע, כי מאן דאחיד בקוב"ה לא שייך אצלו טבע.

וזהו ענין שמיטה אצל הר סיני, להורות כי תוכן מהות מצות שמיטה, האמונה הטהורה שהכל הוא פעולת השי"ת, היא היא ממש ענינה של כל התורה הנתונה על הר סיני, שעל ידה מאיר אור האמונה בלבות ישראל, כאמרם ז"ל 'זאמונה מאוד' זו תורה, וע"כ הזכיר הר סיני דוקא במצוה זו.

והותם כדרכו בקודש בכרכה ובתפילה:

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו הוא ימליץ טוב בעדינו

חומש ורס"י לפרשת בשלח

שאלות בחורש"י

- א. "כי קרוב הוא" מה קרוב, וּמִדּוּעַ צָרִיךְ לפרש כן, ולמה צריך לחשוש שמא יחזרו למצרים.
- ב. מהו ים סוף' ולמה נקרא כך.
- ג. מה הפירוש "חמושים עלו", ולפירוש הראשון למה צריך הכתוב לומר זאת.
- ד. מהו כפל הלשון "השבע השביע", ולמה לא ביקש מבניו מה שיעקב ביקש ממנו.
- ה. את מי השביע יוסף שיעלו את עצמותיו, ומהיכן הראיה לזה.
- ו. מהם סדר המסעות של ישראל מיצי"מ עד קי"ם.
- ז. לאיזה צורך היה צריך את עמוד הענן ואת עמוד האש.
- ח. וישבו ויחנו וגו', להיכן ישיבו ולמה צריך לפרש כן, ומהו פי החירות, ולמה נקרא כן.
- ט. איך נשאר במצרים ע"ז של בעל צפון, והרי כתיב בכל אלהי מצרים אעשה שפטים, ומה לומדים מזה.
- י. איזה כבוד יכול פרעה וכל הרשעים להוסיף כביכול להשי"ת, ולמה מפרט הכתוב את פרעה לחוד וכל הילו לחוד.
- יא. באיזה לשון מציין הכתוב את גודל אמונתם של ישראל במושה, ואיזה אמונה צריך לזה.
- יב. "ויהפך לבב פרעה ועבדיו" ממה נהפך, ומה השאלה "מה זאת עשינו".
- יג. "וזאת עמו לקח עמו", מה פירוש לקח, ובמה לקח.
- יד. מהו שש מאות "רכב בחור" וגם "וכל רכב", ומה למד מזה רבי שמעון, ואיך הלימוד.
- טו. לאחר שנהפך לב פרעה לרדוף אחרי בני ישראל למה הוצרך הקב"ה עוד לחזק את ליבו.
- טז. מה הכוונה "יוצאים ביד רמה", ולמה נאמר יוצאים בלשון הווה, והלא כבר יצאו.
- יז. למה נאמר "מצרים נוסע" בלשון יחיד (2 פירושים).
- יח. מה קשה על הלשון "ופרעה הקריב", ומה מפרש רש"י על זה.
- יט. "המובלי אין" קברים, למה כפלו הדברים בלי - אין, ומי הם שאמרו את זה, ומהיכן הראיה לזה.
- כ. ממותנו במדבר, מה החילוק אם הניקוד הוא מלאפום [חולם] או שורוק.
- כא. מהיכן הלימוד שמישה היה לומד ומתפלל, ומה אמר לו הקב"ה על זה, ומה המעם.
- כב. מה הבדיל בין מוחנה ישראל למוחנה

מא. מזה בא להוסיף במאמר אלקי אבי
לאחר שכבר אמר זה קלי, ולמה נאמר
וארוממנהו בתוספת וא"ו.

מב. "ואנזהו" מזה פירושו לפי תרגומו ולפי
פירש"י.

מג. לאחר שכבר אמר "ה' איש מלחמה"
למה חזר ואמר ה' שמו.

מד. איך נקראים שרי צבאות של פרעה
בשירת הים, והיכן הם מופיעים עוד
בפרשה.

מה. 1) איך הגיעו המצרים לים. 2) באיזה
אופנים ירדו המצרים בתוך הים.

מו. למה נאמר שני פעמים "ויניח ה'". 3)
פירושים) מזה מקשה ומתריך רש"י על
פשט השלישי.

מז. מזה החילוק בין "תרעץ אויב" לבין
"תהרוס קמין", ובאיזה דבר הם שוים.

מח. ג' לשונות של הריסה נאמרו: רעיצה,
הריסה, אכילה, מזה החילוק ביניהם, וע"י
מזה הם נעשים.

מט. למה נאמר תהרוס 'קמין' ולא קמינו.

נ. מזה נהיה ממי הים 1) ע"י רוח קדים. 2)
ע"י רוח אפיך. 3) רוח הפה.

נא. מזה החילוק בין 'נד' ל'נאד', ומדוע
חייבים לומר כן.

נב. במה שייכנע פרעה את עמו לרדוף
ולחלם בישראל. (לכה"פ 4 דברים).

נג. מזה הפירוש 'אריק חרבי', ומה הקושי
בפירוש זה, והתירוץ על זה.

נד. מהו 'נורא תהלות' ולמה נקרא כך.

נה. באיזה אופן הרשעים כלים ונופלים.

נו. היכן מצינו שני פעמים בקי"ם קשר עם
מכת ברד.

נז. מזה היה הפחד של 'יושבי פלשת' ושל
'יושבי כנען', ומה החילוק בין הפחד
של פלישתים לבין כנען.

נח. מדוע בפלישתים וכנען אחז פחד לכולם,
ובמובא ואדום רק לאלופיהם, ומדוע
בכלל נבהלו.

מצרים, ולאיזה צורך.

כג. מזה הפירוש בנבואתו של הושע על
ישראל "ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על
זרועותיו".

כד. מתי נפגשו עמוד הענן ועמוד האש יחד
(3 פעמים).

כה. באיזה רוח הקב"ה נפרע מן הרשעים.

כו. מהיכן הלימוד שכל המימות שבעולם
נבקעו.

כז. למה נאמר "כל סוס פרעה" בלשון יחיד.

כח. למה נקראים הלקי הלילה בלשון
"אשמורת". ומהו "אשמורת הבוקר".

כט. מזה הפירוש "ויהם" וע"י מה עשה כן.

ל. 1) "ויסר את אופן מרכבותיו" איך הסיר.
ומה זה גרם להם. 2) ואיך הסיר את
מלפי הסוסים.

לא. "נלחם להם במצרים" על מי הכוונה
כאן.

לב. היכן ואיך ראו ישראל את המצרים
מתים, ולמה הוצרכו לכך.

לג. איזה מילה משמשת לכמה ענינים, ואיך
נדע איך לפרשו.

לד. "אז ישיר משה ובני ישראל" איך הם
שרו, ומהיכן הלימוד.

לה. "אז ישיר", למה נאמר בלשון עתיד.
ומדוע א"א לומר כמו בהרכבה מקומות
שאף נכתבו בלשון עתיד אבל הכוונה
מיד.

לו. מזה הפירוש בכפילות התיבות גאה
גאה.

לז. מזה בין קילום מלך בו"ד לקילום של מלך
מלכי המלכים הקב"ה.

לח. מזה הפירוש "רמה בים" ואיזה פירוש
מופיע עוד כמה פעמים בפרשה והיכן.

לט. עזי וזמרת קה ויהי לי לישועה, כיצד
מפרשים את זה רש"י והתרגום, ומדוע
ממאן רש"י בפ' התרגום.

מ. איך מתארים חז"ל את גודל ראיית
השכינה בים ומהיכן למדו זאת.

פא. מזה הפי' "מי יתן מותנו ביד ה'" ולמה זה יותר טוב מלמות ברעב.

פב. הנני ממטיר לכם לחם... למען אנסנו, מזה נסיון יש בזה.

פג. 1) איזה נסים מיוחדים היה בזמן שירד ביום השישי. 2) איזה נס גדול במיוחד היה בזמן בכל יום.

פד. מזה הפירוש בדברי רש"י והיה משנה – ליום ולמחרת.

פה. "וידעתם עי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים" איך ידעו ולמה צריך להודיעם וכי אינם יודעים זאת.

פו. מהם החילוקים שיש בין הלחם ובין השלל.

פז. וראיתם את כבוד ה', איך ובמה ומתי יראו.

פח. "את תלונותיכם על ה'" היכן התלוננו.

פט. כמה פעמים העיר משה לבני ישראל שהם גורמים לאחרים שיתלוננו.

צ. "קרבו לפני ה'", היכן הוא המקום הזה.

צא. מה פי' שכבת המל, ואיזה סתירה יש על זה, ומה מתרץ רש"י על זה, ולמה היה צריך לזה.

צב. מהו "עליית שכבת המל" כפשוטו וכמדרשו.

צג. מזה הפי' "והממעיט לא החסיר", ואיזה נס גדול יותר זה, או המרבה לא העדיף, ולמה.

צד. איך הודיע הזמן את שבחן של ישראל.

צה. "לקטו לחם משנה", מי אמר להם ללקוט כפול ומניין באמת שלא ידעו. באר עפ"י פשוטו ומדרשו.

צו. "ויהי ביום השישי לקטו לחם משנה", מתי עוד לקטו לחם משנה, ומנין.

צז. מזה הביאור בג' פעמים "היום" שכתוב בפסוק של שבת.

צה. למה בא הקב"ה בטרוניא "עד אנה מאנתם" על מעשה של דתן ואבירם.

צט. מזה לומדים מהפסוק "שבו איש תחתיו".

נט. למי גרם קריעת ים סוף רוגז – פחד – בהלה – נמיסת הלב.

ס. מה החילוק בין אימה לבין פחד.

סא. למה נאמר עד יעבור ב' פעמים.

סב. 'עם זו קנית' כמה קנה.

סג. מזה מרמז תיבת מזון במקום מקום.

סד. מה החילוק בין בריאת העולם לבית המקדש, ואימתי יבנה.

סה. למה נאמר ה' ימלך בלשון עתיד, ומה הפירוש "ועד" ומה הראיה לזה.

סו. מה הכוונה בפסוק "כי בא סוס פרעה" וגו'.

סז. איזה קשר יש בין הפסוק הראשון של השירה עם הפסוק האחרון.

סח. לאיזה צורך מוזכר בפסוק שמרים היא אחות אהרן, ולמה נזכר רק שמו של אהרן.

סט. מהיכן היה לנשים תופים.

ע. למה נאמר 'ויסע משה' ולא ויסעו כמו בשאר המסעות.

עא. מזה הפי' 'זילוני', למה נאמר בלשון זה, ואיזה כשלון היה להם בזה.

עב. למה הביא הקב"ה את ישראל לצמאון.

עג. איזה דינים נצטוו במרה, וכמה דברים בס"ה קיבלו במרה (מלבד המצות).

עד. כמה לשונות נאמרו בפסוק אם שמוע תשמע, ומה הפירוש בהם.

עה. מזה הפירוש "לא אשים עליך" כפשוטו וכמדרשו.

עו. מה רוצה רש"י להוכיח מהפסוק 'רפאות תהי' לשרך'.

עז. מה זימן הקב"ה באלימה, ולמה.

עה. כמה סעודות אכלו ישראל משיירי הבצק שהוציאו ממצרים, ומהו החשבון.

עט. באיזה יום בשבוע ובהודש התחיל ירידת המן, ומהו החשבון.

פ. על מה ולמה התלוננו ישראל על משה ואהרן במדבר סין.

ק. למה נממכה לכאן פרשת עמלק.
 קיד. איזה כללים בענין תלמידים לומדים ממושה רבינו.
 קמו. "צא והלחם", מהיכן היה צריך לצאת.
 קמו. איזה אנשים ביקש משה מיהושע שיבחר לו למלחמה, והנפק"מ בין שני הפירושים.
 קיז. "ומושה אהרן וחור", למה שלשתם.
 קיח. למה כבדו ידיו של משה, ומה עשו בשביל זה.
 קיט. מה ענין הרמת ידיו של משה במלחמה.
 קכ. מה פירוש "ידיו אמונה", ולמה נאמר ידיו בלשון רבים, ויהי בלשון יחיד, והיה צריך לומר ויהיו.
 קכא. מהו "ויחלוש", ולמה עשה כן.
 קכב. "כתוב זאת" מהו זאת, ולמה צוהו לשים באזני יהושע, ומה רמז לו הקב"ה בזה.
 קכג. איזה נתינת טעם יש במה שאמר הקב"ה: "כי מחה אמהה".
 קכד. מנין שהנלחם בעמלק עושה רצונו של הקב"ה.
 קכה. מהו "כי יד על כס קה", והיכן רמזו דוד חמנין.

ק. למה מקומו של אדם נקרא בלשון "תחתיו".
 קא. מה לומדים מהפסוק "אל יצא איש ממקומו".
 קב. מהו "זרע גד" ו"צפיחית בדבש" ובמה דומה להם המן.
 קג. מתי השתמשו עוד במן, ולאיזה צורך.
 קד. שני פעמים נאמר במן "למשמרת" היכן, ומה החילוק ביניהם.
 קה. מהו החשבון של ארבעים שנה שאכלו את המן.
 קו. מהי "ארץ נושבת" ולמה נקרא כן.
 קז. למה ארץ נושבת וקצה ארץ כנען סותרים זה את זה. והתירוץ לזה.
 קח. מהו השיעור של "עשירית האיפה".
 קט. כמה זמן בסך הכל אכלו ישראל מן בנס, מלבד הנס עצמו של ירידת המן.
 קי. למה צוה הקב"ה למשה על הצור "עבור לפני העם".
 קיא. איזה פחד היה לישראל מהמטה של משה, ובמה נחה דעתם.
 קיב. מאיזה מין היה עשוי המטה של משה, ומנין.

מקורות לשאלות בחורש"י

קד. טז, לה.	פו. טז, ז.	סד. טו, יז.	מד. טו, ג, יד, ז.	כד. (1 יג, כב. 2)	א. יג, יז.
קח. טז, לו.	פז. טז, ז.	סה. טו, יח, יח.	מה. (1 יד, כז. 2)	יד. כ. 3, יד, כד.	ב. יג, יח.
קט. טז, לו.	פח. טז, ז.	סו. טו, יט.	טו. ה.	כה. יד, כא.	ג. יג, יח.
קי. יז, ה.	פט. (1 טז, ז. 2)	סז. טו, יט.	מו. טו, ו.	כו. יד, כא.	ד. יג, יט.
קיא. יז, ה.	שם ח.	סח. טו, כ.	מז. טו, ו, ז.	כז. יד, כג.	ה. יג, יט.
קיד. יז, ט.	צ. טז, ט.	סט. טו, כ.	מח. טו, ז.	כח. יד, כד.	ו. יג, כ, יד, ה.
קיב. יז, ו.	צא. טז, יג.	ע. טו, כב.	מט. טו, ז.	כט. יד, כד.	ז. יג, כא.
קיד. יז, ח.	צב. טז, יד.	עא. טו, כד, כה.	נ. (1 יד, כא. 2)	ל. (1 יד, כה. 2)	ח. יד, ב.
קיד. יז, ט.	צג. טז, יז.	עב. טו, כה.	נח. ח. 3, טו, י.	יד. כד.	ט. יד, ב.
קטו. יז, ט.	צד. טז, כא.	עג. טו, כה, כד.	נא. טו, ח.	יא. יד, כה.	י. יד, ד.
קטז. יז, ט.	צה. טז, כב.	עד. טו, כו.	נב. טו, ט.	לב. יד, ל.	יא. יד, ד.
קיד. יז, י.	צו. טז, כו.	עה. טו, כו.	נג. טו, ט.	לג. יד, לא.	יב. יד, ה.
קיד. יז, יב.	צז. טז, כה.	עו. טו, כז.	נד. טו, יא.	לד. טו, כא.	יג. יד, ו.
קיד. יז, יב.	צח. טז, כו, כח.	עז. טו, כז.	נה. טו, יב.	לה. טו, א.	יד. יד, ז.
קיד. יז, יא.	צט. טז, כט.	עה. טז, א.	נו. (1 יד, ז. 2)	לו. טו, א.	טו. יד, ח.
קכ. יז, יב.	ק. טז, כט.	עט. טו, ד.	טו, יב.	לז. טו, א.	טז. יד, ח.
קכא. יז, יג.	קא. טז, כט.	פ. טז, ב.	נז. טו, יד, טו.	חא. (1 טו, א. 2)	יז. יד, י.
קכב. יז, יד.	קב. טז, לא.	פא. טז, ג.	נח. טו, טו.	ש. 3, יד, כז.	יח. יד, י.
קכג. יז, יד.	קג. טז, לב.	פב. טז, ד.	נט. טו, יד, טו.	שט. טו, ב.	יט. יד, יא, יב.
קכד. יז, יד.	קד. (1 טז, כג. 2)	פג. (1 טז, ה. 2)	ס. טו, טז.	מ. טו, ב.	כ. יד, יב.
קכד. יז, יד.	טו, ל.	טז. יז.	סא. טו, טז.	מא. טו, ב.	כא. יד, טו.
קכד. יז, טז.	קה. טז, לה.	פד. טז, ה.	סב. טו, טז.	מב. טו, ב.	כב. יד, יט.
	קי. טז, לה.	פה. טז, ו, ח.	סג. טו, יז.	מג. טו, ג.	כג. יד, כ.

היכן מצינו בפרשה

- א. סיבוב ללא סיבוב. הפרשה. (2 פסוקים מההפטרדה).
- ב. מקראות קצרות. ל. שני פסוקים עם תיבות כפולות ופירושם (לאחד הפירושים) כמעט שזה.
- ג. ניקוד אות במקום אות שהסירה. ב. בשני מקומות בפ' שהים נהפך לטיט, ומה זה עשה למצרים.
- ד. ניקוד שמשנה את משמעות המילה. ל. לשונות בשירה שנאמרו לשבר את האוזן.
- ה. עד שלא שקע שמשו של זה זרח שמשו של זה. ו. לפני שבר גאון.
- ו. ל' במקום על. ז. יתגדל ויתקדש שמייה רבא.
- ז. משה רבינו בשם כינוי ולא בשמו. ח. השנאה מקלקלת את השורה.
- ח. כשר שבמצרים הרוג. י. כינום לרשעים רע להם ורע לעולם.
- ט. דבר אחד שפרעה הבטיח וקיים. יג. להתנהג בדרכי אבות.
- י. להסתיר דרכי אבות. יד. איסור לחזור למצרים.
- יא. זכרתי לך חסד נעורייך לכתך אחרי במדבר... יז. רחמי הקב"ה על ישראל אף בתוך הדין.
- יב. הגה ברוחו הקשה כיום קדים. יח. לא בגבורת הסוס יחפין.
- יג. במה שאדם מודד מודדין לו (לפחות 2 פעמים) כ. איזה דאזיק אנפשיה.
- יד. כח לקבלת היסורים. כב. יתור אות ל' ואות י' ומשמשים רק לתיקון לשון. (4 פעמים).
- טו. סוף מעשה במחשבה תחילה באות אחד. כד. מסייע לדבר עבירה כעובר עבירה.
- טז. גילוי שכינה על הים. כו. זכות אבות (2 מקומות).
- יז. ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו... מזון לעולם ועד. ואפילו ב... כח. ראייה שרש"י מביא לפירושו מהפטרדה
- יח. חכמת המים. לד. תיבה אחת המשמשת כשתי תיבות.
- יט. אשר בידו נפש כל חי. לו. שכר שיחה נאה.
- כ. פסוק בשירה שרש"י מביא בזה רא"י לפירוש בפסוק אחר בשירה. לח. פסוק בשירה שהציו קללה וחציו ברכה.
- כא. חכמת המים. לד. תיבה אחת המשמשת כשתי תיבות.
- כב. אשר בידו נפש כל חי. לו. שכר שיחה נאה.
- כג. פסוק בשירה שהציו קללה וחציו ברכה. לט. פירוש של תרגום לפי הענין ולא לפי תרגום מילולי.
- כד. אנינות של גוים. מ. חובתן של ישראל (לכה"פ 2 מקומות).
- כה. נביאותו של משה שלא יכנס לארץ. מב. מילה שלפעמים כל האותיות הם מהשורש, ולפעמים לא.
- כו. שם תואר של אדם על שם העתיד. מד. אמונתם של נשים צדקניות במצרים יותר מהגברים.
- כז. מרבה נכסים מרבה דאגה. מו. ה' במקום ל' ות' במקום כמילה אחת.
- כח. חילוק בין שמיעה להאזנה. מה. כבוד לדייני ישראל ושופטיו.
- כט. מזה אכלו ישראל בסעודה שלישית של ש"ק קודם ירידת המן. נ. יותר מהגברים.
- ל. ברוך ה' "יום יום". נא. ברכנו אבינו באור פניך.
- לא. ודמי ליה כמאן דמונח בקופסא. נג. לא כל המרבה בסחורה מחכים. והעיקר ההשתדלות. נד.

עג. באיזה לשון כתוב בפרשה במקום:
 א. לא הנהיגו. ב. הרטה. ג. הטיה לדרך עקומה.
 ד. אגם. ה. חגורים בכלי מלחמה. ו. פיתום (ורעמסם). ז. להסיר. ח. כלואים. ט. פיתוי בדברים. י. מובהרים. יא. שרי צבאות. יב. הלכה בגבורה ובפרסום. יג. זירו את עצמו. יד. רוח מזרחית. טו. רוח חזקה. טז. יבשה. יז. חלקי הלילה. יח. חלק שלפני הבוקר. יט. המתנה. כ. הבטה. כא. מהומה [ועירוב]. כב. הנהגה כבדה וקשה. כג. גלגלי מרכבה. כד. לחזקו. כה. הגעת הבוקר. כו. טרוף [ערכוב]. כז. גבורה גדולה. כח. מעשה עם מחשבה. כט. חזקו. ל. בית דירה. לא. גבור מלחמה. לב. הקשיב. לג. דחיקה ושבירה. לד. חזקו הים. לה. כחומה. לו. נבזוז ממונם. לז. חזקים. לח. נמסו. לט. קבלה. מ. שמיעה. מא. מצות השם. מב. דיוק מצוה. מג. מעיינות מים. מד. התרעמו. מה. לגרום לאחרים להתלונן. מו. מגולה. מז. מים קפואים. מח. הכנת מזון. מט. שם מדה. נ. התליע בתולעים. נא. הפשרה. נב. גניזה. נג. בצק מטוגן בדבש. נד. צלוחית של חרם. נה. תפילה נאמנה. נו. השאיר אותם הלשים. נז. שובעת הקב"ה. נח. כונן למשפט כסאו.

נה. מקרא הפוך.
 נו. הכנה דרבה.
 נז. רואים את הנשמע.
 נח. שיעור מקומו של אדם.
 נט. שנו חכמים בלשון המשנה.
 ס. זמן שבנ"י הותירו את המן ולא הבאישי.
 סא. מעם כעיקר.
 סב. והייתם נקיים מה' ומישראל.
 סג. יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך.
 סד. לאיזה בעל חיים מדמים את עמלק.
 סה. מי היו אביו ואמו של חור.
 סו. תענית ציבור הראשון בתורה, ועל מה ולמה.
 סז. אסור להתמחמה בעשיית המצוה.
 סח. בתחבולות תעשה מלחמה.
 סט. אל תפרוש מן הציבור.
 ע. משה מת ויהושע מכנים וינקום בעמלק.
 עא. קריאת שם לצורך "שיחו בכל נפלאותיו".
 עב. קודשא בריך הוא... לא יתיב על כורסיא דיקריה עד דאיתעבידת איהי ברוא דאחד.

מקורות להיכן מצינו

א. יג, יח.	יח, יד, כא.	לב, טו, ח.	ג. טז, א.	סט, יז, יב.	ב. לא, טו, ב. לב, טו,
ב. (1 יג, יח, 2) יד,	יט, יד, כב.	לג, טו, ח.	בא, טז, ד.	ע. יז, יד.	ד. לג, טו, ו. לד, טו, ח.
ה. (3) יד, ד.	כ. (1 יד, כה, 2)	לד, טו, ח.	גב, טז, ז.	עא, יז, טו.	וה, טו, ח. לו, טו, ט.
ג. יג, כא.	טו, ד.	לה, טו, ט.	גד, טז, יג.	עב, יז, טז.	ז. טו, יא. לח, טו, טו.
ד. יג, כא.	כא, יד, כו.	לו, טו, יב.	גה, טז, יז.	עג. א) יג, יז. ב) יג,	ח. טו, כו. מו. טו, כז.
ה. יג, כב.	כב, יד, כו.	לז, טו, יב.	גה, טז, ח.	ז. א) יג, יח. ד) יג, יח.	ט. טו, כז. טו, כז.
ו. יד, ב.	כג, טו, יב.	לח, טו, יב.	גו, טז, כג.	ח. יג, יח. ו) יד, ב. ז)	י. טו, כז. טו, כז.
ז. (1 יד, ג, 2)	ב. (3 טו, ה. 4) טו, ה.	לט, טו, יג.	גו, טז, כט.	יג, כב. ח) יג, ג. ט)	יא. טו, כז. טו, כז.
יד, יד.	כד, טו, א, ב.	מ. טו, טו.	גח, טז, כט.	יד, ו. י) יד, ז. יא) יד,	טז. ב. מוז, טז, ז. ח.
ח. יד, ד.	כה, טו, א.	מ. טו, טו.	גח, טז, כט.	ז. יב) יד, ח. יג) יד,	טז. ב. מוז, טז, ז. ח.
ט. יד, ד.	כו, טו, ב.	מ. טו, טו.	גח, טז, כט.	י. יד) יד, טו, א. יז,	טז. ב. מוז, טז, ז. ח.
י. יד, ו.	כז, טו, ב.	מ. טו, טו.	גח, טז, כט.	כא. טז, ד, כא. יז,	טז. ב. מוז, טז, ז. ח.
יא. יד, ז.	טו, ב.	מ. טו, טו.	גח, טז, כט.	כד. יח, יד, כד. יט) יד,	טז. ב. מוז, טז, ז. ח.
יב. יד, י.	כח, טו, ג.	מז, טו, כ.	גח, טז, כט.	כד. כ) יד, כד. כא) יד,	טז. ב. מוז, טז, ז. ח.
יג. יד, י.	כט, טו, ו.	מה, טו, כ.	גח, טז, כט.	כד. כב) יד, כה. כג)	טז. ב. מוז, טז, ז. ח.
יד. יד, י.	ל. (1 טו, ג, 2)	מו, טו, כב.	גח, טז, כט.	יד, כה. כד) יד, כו.	טז. ב. מוז, טז, ז. ח.
טו. יד, יג.	טו, ו.	מז, טו, כב.	גח, טז, כט.	כז. יד, כז. כח) יד, כז,	טז. ב. מוז, טז, ז. ח.
טז. יד, טו.	לא, יד, כד. 2)	מח, טו, כו.	גח, טז, כט.	כז. יד, לא. כח) טו,	טז. ב. מוז, טז, ז. ח.
יז. יד, יט.	טו, ד.	מט, טו, כו.	גח, טז, כט.	א. כט, טו, ב. ל) טו,	טז. ב. מוז, טז, ז. ח.

פתחי אמרי מנחם פרשת בשלח

הנושא המרכזי ותוכן העניינים
למאמרי רבינו בפר' השבוע

כמה כללים ל'פתחי אמרי מנחם'.

- א. כל מקום שמופיע קו - בכותרת פירושו שרבינו מבאר עוד ענין נוסף במאמרו, ולמרות שעל פי רוב הוא מקשר את שני העניינים לענין אחד, מכל מקום כיון שהם שני עניינים, חילקנו אותם לשני כותרות, אבל כיון שהם מופיעים באותו מאמר לא כתבנו לזה כותרת נפרדת, וגם בתוכן העניינים השארנו את זה על אותו אות אלא שחילקנו את זה כשני מאמרים נפרדים.
- ב. כל מה שמופיע בתוכן העניינים הם לשון רבינו זי"ע מבלי לגרוע או להוסיף, אלא שהם לא כסדר הנאמר במאמר, כדי להבליט יותר את תוכן הענין, (זולת במקומות בודדים כדי לקשר את רצף הענין).
- ג. בכל מאמר ומאמר יש עוד כמה נושאים או עניינים שלא הובאו כאן, כי המטרה היא רק להביא את הנושא המרכזי והעיקרי שבמאמר, ואיך זיל גמור.
- ד. הכותרת הראשית [הקצרה] היא על נושא המאמר, והכותרת המשנית [הארוכה יותר] היא על תוכן המאמר.
- ה. מטרת המפתחות לתת מראה מקום לנושאים המבוארים בפרשה, ואין צריך לומר שאין זה שום תחליף לעצם לימוד המאמר, ואי אפשר להוציא מזה כלום חוץ מהמראה מקום.

מפתח הנושאים:

[א] יציאת מצרים / תורה. ב] יציאת מצרים / תיקון פגה"ב - יסוד - תשובה - פרנסה - תורה / תיקון פגה"ב - ימי יציאת מצרים - ימי השוכבי"ם. ג] כתר / תורה - ישועתן של ישראל - תורה. ד] תפילה בשפל המצב - תפילה לישועתן של ישראל - כבוד ה' בישועתן של ישראל. ה] תפילה באהבת ישראל. ו] תפילה בשביל הצדיקים. ז] תורה. ח] תורה. ט] קריעת ים סוף - עמלק. י] תפילה על פרנסה - אמונה - אמונה - שפע הפרנסה. יא] עמלק / גאווה - תורה / אמונה - יוסף הצדיק / יראת ה' - עמלק / טבע - העלאת הטבע - מחיית עמלק. יב] תפילה - אמת - קריעת ים סוף / חכמה - הכנעה - זיווג / התבטלות. יג] ישראל / טבע - אמונה. יד] קי"ס / תיקון פגה"ב. טו] אמונה פשוטה / קי"ס - אמונה / תיקון פגה"ב - עמלק / פגה"ב - שעבוד הלב להשי"ת. טז] תפילה / בהכנעה - ענוה / אמת / תפילה / תורה. יז] קי"ס / הכנעה - קי"ס / אמונה - ענוה / מחיית עמלק. יח] אמונה פשוטה. יט] יוסף הצדיק / אמונה ויראה - תורה / אמונה וקדושה. כ] מן / הכנעה ואמונה - תורה ואמונה - אמונה / רחמים - ביטול הטבע - כוחי ועוצם ידי - אמונה / ברכה - אמונה ובטחון. כא] תורה ואמונה / יחוד הו' אד' - אמונה הכנעה וביטול - יחוד הו' אד' - ט"ו / שבט - תורה / סגולתה. כב] תלמיד חכם - תפילה / בקביעת מקום. כג] אמונה / ידיים - עמלק / תורה ואמונה - תורה / מחיית עמלק.

מפתח המאמרים

(א-יד)

א] יציאת מצרים / תורה. תיכף ביציאתם היתה כוונת מחשבתם אל התורה.

כשיצאו ממצרים יצאו על מנת שיקבלו את התורה, תיכף ביציאתם היתה כוונת מחשבתם אל התורה, ונחשבה כל הליכתם ממצרים עד הר סיני כאילו היו עומדים כבר על הר סיני וקיבלו התורה, כי הכל הולך אחר המחשבה, כמאמר מרן הבעל שם טוב הקדוש ז"ע במקום שחושב האדם שם הוא כולו, וכשמקשר ומדבק האדם מחשבתו בתורה, הנה כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו נגררים אחר מחשבתו, והוא מחובר כולו אל התורה. ועי' כן נתאחדו ישראל עם השי"ת, בבחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חר הוא.

*

ב] יציאת מצרים / תיקון פגה"ב. יצי"מ היתה בחינת תיקון פגה"ב.

בהיות אשר הגלות בא על פגם הברית, מובן מזה אשר יציאת מצרים היתה בחינת תיקון הברית, הנה לזאת נתעסק משה רבינו ע"ה שהיה כללות ישראל בעצמות יוסף שמדתו יסוד בחינת ברית קודש, כדי להשפיע קדושת הברית על כלל ישראל.

יסוד. מדת יסוד נודע שהיא מדה כללית. וכאשר היסוד נופל הבנין כולו נופל.

ומדת יסוד נודע שהיא מדה כללית, כמבואר בכתבי האריז"ל שלסיבה זאת מכונה היסוד 'כל' לפי שהיא כוללת כל הספירות, וגם על כן נקראת יסוד, לצד היותה יסוד הבנין כולו. וכאשר חוטא ופוגם במדת יסוד, שהיא יסוד הכל, הרי כאשר היסוד נופל הבנין כולו נופל, והאדם כולו מראשו ועד כף רגלו נעשה פגום, והקדושה מסתלקת ממנו, ונשאר ריק לגמרי, ובמקומה שולט הסטרא אחרא, וכל התורה והמצוות שעושה הקליפות חוטפים אותם, ולא נשאר בקדושה כלום, ולזה נקרא רשע, שגרם להכניס תורה ומצוות לרשות הסטרא אחרא, ועליו נאמר מה לך לספר חוקי,

כי אין לו שום קדושה והכל הולך לסט"א רח"ל.

תשובה. כשאדם חוטא בחטא פרטי ועושה תשובה על אתר אינו בבחינת רשע, משא"כ בפגה"ב. כשהאדם חוטא בחטא פרטי, אשר כידוע הרמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה מכוונים נגד רמ"ח איברים ושס"ה גידים שבאדם, הנה אז הוא פוגם באבר או גיד שכנגד אותו מצוות עשה או לא תעשה, והקליפה מלבשת אותו, אבל שאר האיברים וגידים לא נפגמו ונתרו בקדושתם, ועי"ז כשעושה מצוה או עוסק בתורה, אף במצוה שכנגד אותו אבר או גיד, אינה נכנסת תחת רשות הסט"א, אחרי שקדושת שאר איבריו וגידיו עומדת בעינה, ופשטה קדושה בכלייה, ועל ידי זה נפקע לגמרי שעבוד הקליפה, דהקדש מפקיע מידי שעבוד, ועושה תשובה על אתר בכח הקדושה שנתורה אצלו, ואינו בבחינת רשע ח"ו, מה שאין כן כאשר חוטא ופוגם במדת יסוד, שהיא יסוד הכל, הרי כאשר היסוד נופל הבנין כולו נופל.

פרנסה. פרנסתו של אדם באה לו ע"י שמירת היסוד ותיקון פגה"ב.

עבור פגם הברית מאבד האדם את לחמו ופרנסתו, ובא לידי עניות וחוסר כל טוב, ובסגנון זה נוכל לפרש אמרם ז"ל (פסחים קיח.) קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, ר"ל כשם שקריעת י"ם לא היתה אלא בזכות מדת יסוד, כדאינתא בזכות עצמותיו של יוסף נקרע הים לישראל, כך גם פרנסתו של אדם באה לו ג"כ על ידי שמירת היסוד ותיקון הברית.

תורה ותיקון פגה"ב. העצה לבוא לתיקון פגה"ב היא לימוד התורה.

העצה לבוא לתיקון הברית היא לימוד התורה, כאשר על כן היתה יציאת מצרים בח' תיקון הברית, מחמת כי כל כולה לא היתה אלא על מנת שיקבלו ישראל את התורה, והיתה היציאה ממצרים ראשית התחלת קבלת התורה,

ימי יציאת מצרים, להזהר שלא לאבד את קדושת הזמן בהבל וריק,

איתא במכילתא להודיע חכמתו וחסידותו של משה, שכל ישראל עוסקין בביזה ומשה עוסק במצוות עצמות יוסף, עליו הכתוב אומר חכם לב יקח מצות... ר"ל עסק התורה הכוללת את כל המצוות, שזאת הכניס משה רבינו ע"ה בכלל ישראל שלא יאבדו את הימים האלה, ימי יציאת מצרים, בהבל וריק, בכסף ובזהב, אלא ידבקו נפשם באור התורה שבכח זה יבואו לתיקון הברית, בח' עצמות יוסף.

ימי השוכבי"ם. ככל שנה ושנה אפשר לזכות בהם לתיקון פגה"ב על ידי לימוד התורה בהתמדה.

והימים האלה נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה, לזכות בהם לתיקון פגה"ב על ידי לימוד התורה בהתמדה, וכבר דיברנו מזה הרבה, שלא לאבד זמן זה להבל וריק, כי מי שמאבד זה הזמן להבל וריק הריהו מתחייב בנפשו, ועתיד ליתן את הדין, על כן זאת עשו וחיו, אין זאת אלא תורה, ר"ל תלמדו תורה ועל ידי זה וחיו, תבואו לתיקון הברית שהוא בח' חיים, ותזכו לכל טוב, אמן כן יהי רצון.

*

ג] כתר / תורה. כתר הוא בח' רצון ואמתת רצונו ית"ש בעת הבריאה היה שיתגלו רחמיו ית'.

כתר הוא בח' רצון, כי אמתת רצונו ית"ש בעת הבריאה כן היה, שיתגלו רחמיו ית', והתגלות הרחמים הוא באמצעות התורה הקדושה, כי התורה היא יסוד קיום העולם, ועל ידי זה אפשר לרחמים להתגלות, משא"כ ללא התורה, חוזר העולם לתוהו ובוהו, ואז אין באפשרות חסדי השי"ת להתגלות.

ישועתן של ישראל. כאשר ישראל נושעים זו היא ישועת השי"ת.

כאשר ישראל נושעים זו היא ישועת השי"ת, שיכולים לעסוק בתורה והרחמים יכולים להתגלות, וזהו רצונו ית"ש, בבחי' כתר ישועה, כדי שיקרא רחום.

תורה, מה טוב הוא לעסוק בתורה, שעל ידי זה נתעורר רחמיו ית"ש.

... לימוד גדול ומוסר השכל לכל איש, מה טוב הוא לעסוק בתורה, שעל ידי זה נתעורר רחמיו ית"ש, כי התורה היא קיום וסדר העולם, והמתבטל מן התורה, הריהו משנה סדר העולם, והוא בחינת חורבן העולם, כדאיתא בזוה"ק מאן דבטיל מילי דאורייתא כאילו חריב עלמא שלים, ומפאת זה אין רחמיו ית"ש יכולים להתגלות, ע"כ נמנע ממנו הרחמים, מדה כנגד מדה, כי הוא ביטל הרחמים על ידי ביטול תורה, ועל ידי לימוד התורה גורם שיתגלה רחמיו ית"ש, ומחמת כן זוכה ג"כ מדה במדה להיות הוא עצמו רשום בחסד.

*

ד] תפילה בשפל המצב. ככל שהמתפלל נמצא יותר בשפל המצב מתגלים יותר רחמיו וחסדיו ית"ש. עיקר בריאת העולם היה שיתגלו רחמיו וחסדיו ית"ש, וככל שהמתפלל נמצא יותר בשפל המצב והקב"ה שומע תפילתו, מתגלים יותר רחמיו וחסדיו ית"ש, בבחי' סוף מעשה במחשבה תחילה.

תפילה לישועתן של ישראל. כאשר ישראל שרוים בצער חלילה, נגרם כביכול אי כבוד למעלה. תכלית מטרת בריאת העולם היתה שיתגלו רחמיו ית"ש, שזהו כבודו, ועיקר המכוון היה בשביל ישראל, א"כ כאשר ישראל שרוים בצער חלילה, נמנע גילוי רחמנותו ית' בעולם, ונגרם כביכול אי כבוד למעלה, לזאת אמר לו השי"ת 'דבר אל בני ישראל ויסעו', היינו שהתפילה תהיה עבור ישראל, שהגם שהם בשפל המצב יזכו לצאת מצרה לרווחה ויתגלו הרחמים, ואז תיכף יראו הישועה ויסעו, ויבואו רחמיו ית' לידי התגלות.

כבוד ה' בישועתן של ישראל. בזמנינו הננו מסובבים בשונאים ואובדי עצה, מוכרחים אנחנו להוושע בכדי שיתגלו רחמיו ית"ש.

עיקר כבודו של השי"ת כאשר ישראל נפקדים בישועה, לאשר כי ע"ז מתגלים רחמיו ית', וההיפך בלא זה, שכינה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, כי נמנע התגלות הרחמים, כן עתה בזמנינו הננו מסובבים בשונאים ואובדי עצה, א"כ ודאי מוכרחים אנחנו להוושע בכדי שיתגלו רחמיו ית"ש.

*

ה] תפילה באהבת ישראל. עיקר התפילה להיות עבור ישראל, כי זה כבודו ית' לראות בישועת ישראל.

קודם התפילה צריך האדם לקבל על עצמו מצות ואהבת לרעך כמוך, לאהוב כל אחד מבני ישראל כנפשו, היינו כי עיקר הרחמנות של הקב"ה הוא על בני ישראל הנתונים בצרה, ובכל צרתם לו צר, וכבודם של ישראל, כאשר המה ברום המעלה, זה עצמו הוא כבודו ית"ש, לזאת צריכה עיקר התפילה להיות עבור ישראל, לאהוב כל אחד מישראל ולהשתתף בצערו ולהתפלל בעדו, ובזה הנה התפילה רצויה ומקובלת לפני המקום ב"ה, כי זה כבודו ית' לראות בישועת ישראל.

*

ו] תפילה בשביל הצדיקים. אותם הצדיקים הנמצאים במדרגה גבוהה ביותר, אנו מבקשים עבורם. כתב הגה"ק שר התורה מזהיר"ד מבוטשאטש בשם רבו הקדוש הרבי רבי משה לייב זצלל"ה"ז ע"ע מסאסוב על מה שאנו אומרים (תפילת העמידה) ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת,

שלמעלה אין נותנים שכר רק באתערותא דלתתא, ואותם הצדיקים הנמצאים במדרגה זו שהיא מדרגה גבוהה ביותר, אינם מצפים כלל לשום תשלום שכר, וממילא אינם עושים לזה אתערותא דלתתא, ועל ידי זה אין נשפע להם מלמעלה, לזה אנו מבקשים עבורם, ובאתערותא דלתתא דין יתעורר אתערותא דלעילא להשפיע גם להם כל טוב, עכדה"ק.

*

ז] תורה. להתמיד בלימוד התורה הקדושה, ולעשות את כל המעשים הגשמיים ההכרחיים למען התורה.

יש ללמוד דרך חיים תוכחת מוסר להתמיד בלימוד התורה הקדושה שהיא רצונו ית', וכאשר מצינו לצד ההיפך שאמרנו חכז"ל כל מי שמתבטל מן התורה כאילו כופר בהקב"ה, היינו כי הוא נגד רצונו ית"ש, וגם הלימוד מזה, לעשות את כל המעשים הגשמיים ההכרחיים למען התורה, ר"ל כדי שיוכל לעסוק בתורה על ידי זה, שאז נעשה הכל תורה כדברי הבעש"ט זי"ע שרע הגורם לטוב נעשה כולו טוב.

*

ח] תורה. חובת האיש הישראלי, לעשות עצמו היכל ומדור לשכינתו יתברך על ידי התורה הקדושה.

זאת חובת האיש הישראלי, לעשות עצמו היכל ומדור לשכינתו יתברך על ידי התורה הקדושה, כדאיתא בב"ח אכן זה אפשרי דוקא באמצעות השפלות והענוה, כאשר יודע נאמנה שכל זה לא מכוחו וחכמתו, אלא מכח קדושת אבותיו הקדושים ובזכותם, אז אפשר שתהיה השכינה שוכנת בקרבו, לא כן המתגאה ברוחו וסבור שהכל מכוחו ועצמו, והוא תחילת הקדושה, עליו אומר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם והשכינה מסתלקת מעליו וגורם חורבן הבית.

*

ט] קריעת י"ס. בקי"ס השיגו ישראל בחי' אין עוד מלבדו, ועי"ז נכנעו והתבטלו לגמרי לפני אורו יתברך.

קריעת ים סוף היה מבחי' חכמה, היינו שבאו אז זרע ישראל למדרגת זה אלי ואנוהו (טו, ב), להיות בטלים לגמרי לאור א"ס ב"ה, בבחינת חכמה שהיא כח מה, והיו יודעים שאלופו של עולם הוא בכל תנועה, עד שהיו מראים אלקותו יתברך באצבע, היינו שהשיגו בחי' אין עוד מלבדו, שאין שום דבר נפרד ממנו ית', ועל ידי זה נכנעו והתבטלו לגמרי לפני אורו יתברך.

עמלק. כל כוחו ומהותו של עמלק מה שהוא מנגד הביטול להשי"ת.

עמלק הוא הסטרא אחרא שכל כוחו ומהותו מה שהוא מנגד הביטול להשי"ת, כרמוז בשמו 'עמלק' שבגימטריא 'רם' ובגימטריא 'ספק', שהוא בחי' הגיאיות וההתנשאות אשר מחמתו באים לספיכות באמונה, כדאיתא בגמ' כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו כפר בעיקר, אך כיון שבאו ישראל לבחי' חכמה, ונתבטלו לאור אין סוף, הנה ממילא נרחית הסטרא אחרא לגמרי, ויתפרדו כל פועלי און.

*

י] תפילה על פרנסה. שאלת המזון מדי יום ביומו זהו מחמת אמונה.

שאלת המזון מדי יום ביומו זהו מחמת אמונה, שזאמין שהשי"ת הוא לבדו זן ומפרנס לכל העולם

כולו, ואם הוא ית' לא יתן לו מזונותיו לא יהיה לו במה להתפרנס, ומחמת זה מתפלל ומבקש מלפניו ית' שיזמין לו מה לאכול, כי אף שהאוכל מוכן לסעודה יש להאמין שבלעדי שפעת הבורא ב"ה לא יהיה מה לאכול, ולבקש מאתו ית' להשפיע שפעו מלעילא, ואז בגינה משתכחין ברכאן לעילא, כי ע"י האמונה נמשכת השפעת המזונות.

אמונה. האמונה היא מכח מדת כתר, למעלה מבניית אדם.

האמונה היא מכח מדת כתר, למעלה מבניית אדם, שכן אם מובן הענין בחכמה ושכל אין זה אמונה, אלא ראייה שכלית, רק אמונה היא דבר שאינו נראה בראיית העין ובראיית השכל בחכמה ואף על פי כן הוא מאמין בדבר, זה נקרא אמונה, והוא למעלה מן החכמה הנרמזת ביו"ד, בחינת כתר הרמוז בקוצו של יו"ד, ומכח הכתר נמשכת ההשפעה, כי שם שורש כל החסדים.

אמונה. על ידי האמונה נמתקים גם דינים קשים, וזוכים לרחמים וחסדים, וע"י זה זוכים לירידת השפע.

מלת 'אמונה' נתחלקה לשתי תיבות, 'מן הוא', להורות כי ע"י האמונה באים לבחינת כתר המכונה 'הוא', וע"י זה ממתיקים תגבורת הדינים לחסדים, כנודע שכתר הוא שורש החסדים, וזהו הרמז בתיבות 'מן הוא', דהאותיות מ"נ הם שני האותיות הראשונים של מנצפ"ך המורים על דינים, והם הגבורות היותר קשות שבה' גבורות מנצפ"ך, אמנם על ידי האמונה שהיא בחי' כתר שנקרא הוא, נמתקים גם דינים קשים אלו, וזוכים לרחמים וחסדים, וע"י זה זוכים לירידת השפע.

שפע הפרנסה. השי"ת מפרנס לכל בריותיו במדת חסדו וטובו, אף שאינם ראויים לכך.

מזונות האדם באים מתוך החסד, כמו שאנו אומרים הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים, שהשי"ת מפרנס לכל בריותיו במדת חסדו וטובו, אף שאינם ראויים לכך, וזה מכח הכתר המרחם על הכל, ולכל זה זוכים על ידי האמונה.

*

יא] עמלק / גאווה. עמלק הוא קליפת הגאווה והגבהות אשר מחמתו נתעוררים הספיקות באמונה רח"ל.

היינו כאשר יש מחלוקת ופירוד לבבות חלילה אצל ישראל, שזה בא ודאי מחמת מדת הגיאות שנשרשה בקרבם, כאשר ידוע הוא שכל מחלוקת נצמח מגיאות, הנה מזה נסתבב שבאים לידי ספיקות באמונה, לחקור אם יש ה' בקרבם או לא, ומחמת זה בא עליהם עמלק, שזה כל מהותו וענינו, וכנרמז בשמו שעולה כמספר 'רם' ומספר 'ספק', שהוא קליפת הגאווה והגבהות אשר מחמתו נתעוררים הספיקות באמונה רח"ל.

עמלק / תורה ואמונה. התורה עיקר ענינה הוא האמונה, ולפיכך בא עליהם עמלק, שזה מהותו, חוסר אמונה.

מסיבת הגאווה שמחמתה היה ביניהם ריב ומחלוקת, באו כאמור לספיקות באמונה, ומפאת זה רפו ממילא ידיהם מן התורה, לאשר התורה עיקר ענינה הוא האמונה, ולפיכך בא עליהם עמלק, שזה מהותו, חוסר אמונה מפאת הגיאות. וזהו ג"כ ההסבר למה לא זכו ישראל למתן תורה עד שהיו כולם באהבה ובאחדות, ויחן שם ישראל נגד ההר, כאיש אחד בלב אחד, להיות כי בלעדי האחדות שנצמח מכח הכנעה וביטול, בלתי אפשרי להשיג התורה שהיא האמונה.

יוסף הצדיק / יראת ה'. יוסף הצדיק ע"ה היה בו מדת הכנעה, שהיא שורש היראה, ולעומת זאת עמלק, נאמר אצלו ולא ירא אלקים.

יוסף הצדיק ע"ה היה בו מדת הכנעה, שאמר 'את האלקים אני ירא', כי דרגת הביטול לפני השי"ת

היא שורש היראה, ולעומת זאת עמלק ימ"ש, נאמר אצלו ולא ירא אלקים, היינו שלא היה לו מדריגת הביטול שמחמתה באים לידי יראה, אלא נתגאה על הקב"ה בהרופיו וגדופיו, וזה כל ענינו ומהותו, השרשת הגיאות אשר מכוחו נולדים ספיקות באמונה, לפיכך יבוא בן בנו של יוסף ויפרע הימנו.

עמלק / טבע. עיקר כפירת עמלק שהוא כופר בכוחו של השי"ת בתוך הטבע.

עיקר כפירת עמלק היא לאמור 'היש ה' בקרבנו אם אין', פי' בקרבנו דייקא, בתוך הטבע, שהוא כופר בכוחו של השי"ת בתוך הטבע, אבל אנחנו זרע ישראל עם סגולתו מאמינים בני מאמינים ברוממות ה' אשר מלא כל 'הארץ' כבודו כי אין עוד מלבדו, ואין שום מציאות זולת מציאותו ית"ש, והשגחתו ית' היא בכל מקום בשוה, ואפילו הטבע הוא ג"כ מאתו יתברך.

העלאת הטבע. עבודת האדם, להגביה ולהעלות את בחי' הטבע, לידע שגם הטבע הוא מהשי"ת. זהו עבודת האדם, להגביה ולהעלות את בחי' הטבע, שעליו מורים הידים, נגד חב"ד שהם מג' ראשונות, שלמעלה מימי הבנין ומעל הטבע, לידע שגם הטבע הוא מהשי"ת כמו הלמעלה מדרך הטבע, ושגם שמה מופיע אורו והשגחתו ית', כי אין שום מציאות זולת מציאותו ית"ש,

אמת / מחיית עמלק. בכח הרביקות בהאמת, זוכים למחות זכר עמלק מתחת השמים.

לפיכך נזכר בביטול קליפה זו מזה אמחה, תמחה, שכתבו בספרים הק' שהוא ר"ת אמת, להורות כי בכח הרביקות בהאמת, שזה אפשרי ע"י ההכנעה והביטול, על ידי זה זוכים למחות זכר עמלק מתחת השמים, היינו שבאים להכרה האמיתית ולאמונה הטהורה שהבורא ית' אין שום מציאות זולתו ואורו מופיע בעליונים ובתחתונים כאחד.

*

יב] תפילה. עיקר התפילה שמתקבלת לפני הבורא ב"ה היא התפילה מקרב לב ברוח שפלה ובלב נשבר.

עיקר התפילה שעושה פרי למעלה ומתקבלת לפני הבורא ב"ה היא התפילה מקרב לב ברוח שפלה ובלב נשבר כעני העומד בפתח... ועי"ז יזכה להוושע מתוך הצרה.

אמת. מי שמתגאה בלבו מן הנמנע שיבוא למדריגת האמת.

מבואר מספה"ק דגל מחנה אפרים שאי אפשר לבוא למדת אמת כי אם מי שיש בו חכמה, אבל מי שהוא שוטה אי אפשר כלל שיבוא לעולם לבחינת אמת, והפי' כי אמתת החכמה היא ההכנעה והביטול, והאמת לא תיתכן כי אם אצל איש שיש בו חכמה זו, היינו הכנעה, אבל האיש השוטה, היינו מי שמתגאה בלבו אשר עי"ז חכמתו מסתלקת הימנו, כדאיתא בגמ' כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, הנה הוא מן הנמנע שיבוא למדריגת האמת.

קריעת ים סוף / חכמה. בכח ההכנעה ומדת אין זוכים לחכמה, ומתעלים למעלה מן הטבע.

קריעת י"ם שהוא שידוד המערכות למעלה מן הטבע, כי כל הטבע הוא מדת יש וצמצום, אבל ב'אין' לא שייך טבע, ובכח ההכנעה ומדת אין זוכים לחכמה, ומעוררים כח החכמה העליונה, וכח החכמה מופיע מאוד, ועושים רצון להשי"ת לרחם על עם קרובו, כי החכמה היא למעלה מימי הבנין, למעלה מהטבע, ובעבור שישאל מלאי הכנעה ומשימים עצמם כאין, משיגים ומעוררים החכמה, שמתעלים למעלה מן הטבע, כי ב'אין' אין טבע.

הכנעה. מחמת רב גודל חיבתו של הקב"ה אל מדת ההכנעה, ואל ישראל שהם מלאי הכנעה, לכך מתנהג אתם למעלה מן הטבע.

ע"י הכנעת אמת משיגים התקרבות מצד הקב"ה, מחמת רב גודל חיבתו אל מדת ההכנעה, כאומרו אשכון את רכא ושפל רוח, וההיפך על המתגאה, אין אני והוא יכולין לרור בעולם. וישראל מפאת היותם מלאי הכנעה, המה עם קרובו של השי"ת, 'לכך מתנהג אתם למעלה מן הטבע, שלא כמנהגו של עולם.

זיווג / התבטלות. לענין הזיווג נצרך מדת התבטלות כמו בקריעת י"ס, כי רק בכח הכנעה יוכל לזכות לבנים בני תורה, שהם עצמם עצם התורה.

כל ענין זיווג האיש הישראלי הוא כדי לבנות את בנין בית ישראל, שהם קיום עצם התורה, כידוע ישראל נוטריקון יש' ש'ישים ר'יבוא א'ותיות ל'תורה, באשר כל איש מישראל הנו חלק התורה, ולהשיג זאת אי אפשר זולת ע"י הכנעה, שהרי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, לפיכך נצרך לענין הזיווג מדת התבטלות כמו בקריעת י"ס, כי רק בכח זה יוכל לזכות לבנים בני תורה, שהם עצמם עצם התורה, ודבר זה קשה הוא עד למאוד, שביטל האדם עצמו לגמרי כאין וכאפס, לזאת קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף.

*

ג] ישראל / טבע. בני ישראל מעצם בריאתם המה למעלה מן הטבע, ולכן משדר עבורם המערכות למעלה מן הטבע.

בני ישראל מעצם בריאתם המה למעלה מן הטבע, ששורש נשמתם מבחי' מחשבה שהיא חכמה, שהיא למעלה מז' תחונות שהם ימי הבנין שהוא הטבע כנודע, אשר על כן נקראים ראשית, כי ראשית מורה על החכמה, שהיא למעלה מהטבע. לכך אינו מנהיגם בדרך הטבע שהוא מנהגו של עולם, אלא משדר עבורם המערכות למעלה מן הטבע.

ק] י"ס / אמונה. האמונה היא בבחי' למעלה מהטבע ע"כ מדה כנגד מדה הדין נותן שיקרע הים לפניהם, למעלה מדרך הטבע.

האמונה היא בבחי' למעלה מהטבע, שהרי אם מאמין מה שהוא מבין אין זה אמונה אלא ראיה שכלית, רק האמונה היא כשאינו מבין ואעפ"י מאמין, וזה כבר למעלה מן הטבע, ע"כ מדה כנגד מדה הדין נותן שיקרע הים לפניהם, למעלה מדרך הטבע.

*

יד] ק] י"ס / תיקון פגה"ב. ביציאת מצרים, וקריעת ים סוף שהוא המשך וגמר היציאה, היה צריך להיות בחי' תיקון הברית.

גלות מצרים היה על פגם באות ברית קודש וביציאת מצרים, וקריעת ים סוף שהוא המשך וגמר היציאה, היה צריך להיות בחי' תיקון הברית, ואף אם אמנם על עון פגה"ב אין מועיל תשובה מפני שהפגם גבוה מהתיקון, כי הפגם מגיע עד חכמה מוחא דאיהו מחשבה, ותיקון התשובה הוא רק בלב, אעפ"י על ידי הכנעה מהני תשובה גם לזה כי ההכנעה שהיא בחינת אין מגעת עד לחכמה, בבחי' כח מה, וממילא נתקן הפגם.

אגרת קודש

ששלח כ"ק מרן רבינו הזקן זי"ע, אל הרה"ק רבי הלל מקאלאמי זצ"ל,
וכבר הורה כ"ק מרן ארמו"ר ה'אמרי מנחם' זי"ע (בשנת תשנ"ח)
ללמוד בכל יום מכתב קודש זה שהוא מסוגל להכניעה

מובא בזאת בתוספת הערות מתוך הספר 'אורות רבותינו' מאת הר"ר אברהם דוד גוטמן הי"ו

בשלהי שנת תרמ"ו היה רבינו הק' הארמו"ר הזקן בעיירת מרפא קארלסבאד, ושם היה ג"כ איש אחד מעיר קאלמיי ושמו ר' איסר קרים ע"ה והשאל לרבינו ספר משכיל אל דל מרבו הרה"ק ר' הלל ליכטנשטיין זצ"ל מגדולי תלמידי החת"ס, ובעבור איזה ימים ביקש רבה"ק, שיכתוב לרבו כי חיש מהר ישלח לו ספריו ופיו היה מלא תהלות על הספרים. ואחר איזה ימים כתב רבינו בעצמו בקשה שישלח לו אלף ספרים מספריו כי הוא מוכן ליסע מעיר לעיר ומכפר לכפר להפיץ הספרים תוך אמוני עם סגולה, ואכן הרה"ק מילא בקשתו. ומכתב זה כתב רבינו מביתו אחר שהשיג חלק מהספרים.

ויום ז' זין כסא לעשור וה' תשרין פה אלכסנדר וי"ו.

גמר חתימה טובה לכבוד קדושת הרה"ל המפורסם ע"ה פ"ה פאלר הדור וכו' כקש"ת מו"ה הלל שליט"א אדק"ק קאלאלמנעא.

אחדשה"ט כמשפט לאוהבי שמו יתברך, קודם ר"ה השגתי וענדן רבע מהספרים, והגני התחלתי לחלקם ביעקב אקו' כי יתקבלו בעזה"ת כרלונט הטוב, והגני לבקשו מאוד אשר יתפלל עלי בחזקה שאזכה לתשובה כבר אמרו (זכרות ל"ד): חליף מאן דמגלי חטאה. אכן בסתר אני אומר אשר הגני לריך מאוד מאוד לרחמי שמים לרפואת הנפש שאזכה לעשות תשובה שלימה כאשר עם לבבי הנדכה, ודברי כחז"ל (מדרש תהלים ח') [על הפסוק (משלי ו', ג')] לך והתרפס ידועי, וזיותר במדרש יתרו' (שמו"ר כ"ז ט'), ע"כ הגני מתנפל ומתחנן לפניו כי יתפלל עלי מעומקא לדיבא שאזכה לתשובה בהמלאו', הוכפל עתירתו, שלא יחשוב אותי למנהיג ישראל כאשר אני מפורסם לכדיק, אבל בזמנת אני אומר המאמר החכם "לו חטאי שכני ירחון אזי ברחו ורחקו מגבולי", ע"כ יתפלל עלי כאשר אני בזמנת. אני פחות שבפחותים, אולי ע"י שזכה להיות מזכה לכמה וכמה גרועים שבישראל, יהי' אני כאחד מהם ע"י תפילותיו הזכים.

וזבה אסיים, יחיאל בן מלכה לתשובה

א = עמוד הימיני פטיש החזק.

ב בתלמידי חכמים הכתוב מדבר בשעה שהזקן נתמנה [כמנהיג על הציבור] ואמר לו הקב"ה עד שלא נתמנית לא היית ערב על הצבור עכשיו שנתמנית נעשית ערב שנאמר אם ערבת לריך וכו'.

ג אמר רבי נחמיה, (פסוק זה) נאמרה על החברים, כל הימים אדם חבר [ח"ח מן השורה שלא נתמנה על הציבור] לא אכפת לו בציבור ואינו נענש עליו, נתמנה אדם בראש ונטל שליט, לא יאמר לטובתי אני נזקק, לא אכפת לי בציבור, אלא כל טורח הציבור עליו, אם ראה אדם מעביר ? על חבירו או עובר בעירה ולא ממהה בידו הוא נענש עליו. ורוח הקודש צווחת: בני אם ערבת לריך, אתה ערב עליו (משלי ו', א) תקעת לור כפך, אמר לו הקדוש בריך הוא אתה הכנסת עצמך לזירה, ומי שהוא מכניס עצמו לזירה או נצוח או נצוח, אמר לו הקדוש בריך הוא אני ואתה עומדים בזירה או נצוח או נצוחי (משלי ו', ב) נוקשת באמרי פיך, אין אמרי אלא הוראת תורה, שנאמר (משלי ז', א) בני שמור אמרי וכן (משלי ד', ט) לאמרי הט אונך (משלי ו', ג) עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך, אלא תן רצונך לידע מה לעשות. הואיל והכנסת עצמך לערבות זה לעשות ראש (משלי ו', ג) לך והתרפס באבק רגליהם של שרים וגדולים ממך וכו' עיי"ש.

ד דרשו ה' בהמצאו אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ (ר"ה יח).

